

ELŐFIZETÉS

MÉLYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 ft.
minden következőnél 16 fillér.

Nyomaték ára 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1901.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Stauber József.

Szerda, szeptember 11.

Az aradi Kossuth-szobor.

Egy lelkes aradi asztaltársaság azon buzgólkodik néhány hónap óta, hogy fillért mellé rakva, évek múltán összegyűjtsön egy tekintélyes összeget, melyen a szabadságharc vérázotta földjén szobrot emelhet a magyar szabadság Megváltójának: Kossuth Lajosnak.

Az asztaltársaság derék tagjai minden hétfőn összejövetelt tartanak, mely összejöveteleken beszámolnak az elmúlt héten történt gyűjtések és adakozások eredményéről, s csodás kitartással lelkesítik egymást a hazafias munka folytatására, melynek végén — bárha évek múlva is — fáradságuk gazdag jutalmat nyer, mert Arad egyik legszebb terén ott diszeleg majd a magyar szabadság Atyjának ércalakja, a lángoló hazaszeretet és az utókor kegyeletének maradandó szimboluma: az aradi Kossuth-szobor.

Amde felette véges erők állanak a kisdud csapat rendelkezésére, mely a nemes eszme szolgálatában áll. Nagy uraink nem keresték fel a gyűjtő-bizottságot ezrekre menő adományaikkal; nagykereskedőink, nagyiparosaink nem siettek csengő arannyal adózni annak az embernek a szobrára, ki számkivetésben halt meg egy hármasszentségnek diadaláért, mely sza-

bad hazában egyenlő jogok között most nekik termi meg gyümölcseit.

Az aradi Kossuth-szoborra alig van együtt néhány ezer korona.

Fájó szívvel konstatáljuk ezt, mert úgy érezzük, hogy az anyagiasság, és önérdek korszakában a legfeneklebb ideál sem ösztönzi áldozatokra az embereket; és egy fél évszázad elég ahhoz, hogy Kossuth Lajos neve kihulljon egy nemzet közkinészei közül, s egy párt tulajdonává váljék csupán, mely az ő egyik eszméjétől, a független Magyarországtól nevezte el magát.

Nem, Kossuth Lajos nem lehet egy párté. Edes valamennyiünké ő, kiknek szíve magyarul ver, és agya magyarul gondolkodik.

Es mi, akik gyöngye tollunkkal papírra vetjük az ő nagy nevét, leborulunk emléke előtt és szívünk egész lelkesedését, elménk tudását, karunk minden munkerejét, odatesszük áldozatul az ő nagy nevéért megszentelt oltár talapzatára, kegyeletünk jeléül a legnagyobb magyar hírlapíró iránt.

Szólunk mindenekelőtt Aradváros és Aradmegye nagybirtokosaihoz, kik a sors különös jóvoltából kilométernyi területe-

ket vallhatnak magukénak az édes magyar földből.

Kegyelmes, méltóságos és nagyságos uraim! Jelöljenek birtokukon ki kora tavasszal egy tábla földet, mely életet adó buzával van bevetve s rendeljék el, hogy e tábla jövő évi termését az aradi Kossuth-szobor javára mérje az ispán. Arról a darab földről nem fog részt követelni magának a magyar arató.

Akinek szőlője van az istenáldotta Hegyalján, az tegyen fogadalmat, hogy jövőre termésének minden ötvenedik liter borát az aradi Kossuth-szoborra szánja.

Kereskedőink jelöljék ki a hétnek egy napját, melyen bevételük egy százalékát félreteszik, s a begyűlt összeget egy év múlva átszolgáltatják a gyűjtő-bizottságnak. Derék iparosaink készítsenek egy-egy disz munkát, s a szobor-bizottság rendezzen bazárt e remekművekből.

De hát ki tudná felsorolni mindazt a módot és alkalmat, melyet városunk és megyénk társadalmának ki kell használnia, hogy mielőbb felállítható legyen Kossuth Lajos szobra Aradon!

Mi, akik a nyilvánosság szolgálatában állunk, s e szót a nagyközönséghez

TÁRCA.

A kóbor kutya.

Irta: Kazár Emil.

A hegyközi erdélyi faluban májusban már sokszor végignéz Fábán Tamás iskolamester a hágó felől jövő utra. Ilyenkor érkezik valami hideglelős, vézna familia, vagy satnya gyermek. Jó levegőt keresnek, árnyékos udvart, bükkös erdőt. Fábán uram a lakása első részébe ilyeneket vár, azoknak tartogatja, számításra is rájuk. A városbeli doktorokat mindig személyesen meginstálja, hogy kommandáljanak hozzá valakit. A tiszteletes uram ha mén, ha kól, vasuton, szóba hozza Fábán rekturamat a becsületes mestert és a kiadó lakását.

Nem a hágó felől, de valahonnan — Fábán nem is látta honnan — csakugyan érkezett is egy fonnyadt ember, sárga képű, becsült szemű, aki a szobát kivette, a konyháról lemondott, de azért semmit sem alkudott, sőt egész ellátást fizetett, s külön adott pénzt borra, fenyővizre, hogy mindig legyen neki. Vágyadt, hideglelős ember volt, és deresedett már a feje. Egy koffert, egy puskát hozott magával. Aztán egész nap vagy a szobába húzódott, vagy a felfuttatott gangon szitt vastag szivarokat, s üritgetett palackokat. Este felé kiment a bükkösbe. Így élt. Alig beszélt valamit gazdájához,

vagy a lányához. Semmivel sem törődő embernek látszott, habár az a körülmény, hogy jobbulást keresett, mutatta, hogy még nem számolt le teljesen a világgal. Az iskolamester azonban jól tudta, hogy semmit se láthatunk a maga valódi színében. Azért nem fürkészett semmit.

Nagy a csönd és tisztaság a háznál. A mester és leánya, a 18 éves Mari, enynyi az egész család. Hozzá tartozott vasárnaponként a harangozó, aki ilyenkor ebédet kapott egy heti házkörüli dolgokért. Mari tartott rendben mindent, a teheneket és a baromfiakat is, főképp pedig a konyhát, melyben régi cintányérok versenyt ragyogtak a tisztasággal.

Egy dologgal hamar tisztába jött Fábán Tamás. Hogy ez a pompás jólevegő és szép vidék semmit sem használ lakójának. A második hét után is ép oly hideglelős színű maradt, mint amikor idejött. Etvágya se nő, de bort és szeszt jócskán iszik. Került mindenkit, mintha az egész világ túske volna a szemében.

Augusztus közepén Fábán így szólt lakójához:

— Kedves uram, hiszen fegyvere is van. Most már lehet vadászni. A tiszteletes ur, a jegyző ur — meg vagyok győződve — szívesen fogadnák a társaságunkba. Néha a zsan-dárőrmester is részt vesz. — Az is jó családból való.

— Beteges vagyok. Pihenni jöttem, választ elutasítón a lakó és Fábán nagyon röstelte, hogy előhozta a dolgot.

De a lakó szivarral kínálta meg, s elvett egy boros palackot. Rekkendő nyári nap volt, és Fábán úgy érezte, amint felhajtott egy poharat, hogy azon kellemességek közé tartozott, melyek ismétlődését szívesen fogadjuk. Leült tehát a hüvös szobában az asztal mellé és lakója valahányszor megtöltötte a poharat, illedelmesen bár, de hűségesen kocintott.

— Télen is ilyen csöndes ez a falu? kérdezte a beteges ember.

— Akkor a fiatalok bizony sokat zajong. Névnapok és torok is előfordulnak; meg lakodalom.

— Talán már a Mari lakodalmára is készül mester uram?

Nagyot sóhajtott erre Fábán uram.

— Hej uram! Nehéz ugyan azt mondanom, de talán mégis jobb volna, ha nem is volna Mari, vagy ne volna olyan szegény. Vagy a vén Parti Mihály ne volna ebben a faluban, aki nagyon gonosz dolgokat ígért nekem, pedig a presbitériumban és az iskolaszékben is benne van.

— Mért ellensége az az ember mester uramnak?

— Egyszer elnászpálgottam a kisebbik fiát. Ezért ide jött a nagyobbik fia. Én nem vol-

intézzük, elől akarunk haladni a jó példával.

Ezennel felajánljuk az aradi Kossuth-szobor javára lapunk példányonkénti elárusításának teljes bevételét a jövő hét vasárnapjától kezdve december tizenötödikéig. Vagyis egy negyed évig e szent célra kívánunk fordítani minden összeget, mely üzletekben, vasuti indóházakban, utcai elárusítóknál, szóval bárhol, lapunk számonként való elárusítása után, hozzánk befolyik.

Jól tudjuk, hogy az ily módon összegyűlő néhány száz forint egymagában nem sokkal hozza közelebbre a nagy tervet a megvalósuláshoz, de hitünk és reményünk, hogy az arra hivatott tényezőkben feltudjuk kelteni a szent ügy iránt való érdeklődést, s szolgálatainkkal könnyebbé tesszük a munkát annak a lelkes kis csapatnak, mely vállalva, kézt kézbe fogva tizezrek helyett dolgozik Aradon.

A magunk adakozásának ellenőrzésére és vezetésére egy bizottságot fogunk felkérni. Egyben pedig felszólítjuk e lap olvasóit, hogy fölös filléreikből juttassanak minél sűrűbben kegyes adományokat a szobor-alapra gyűjtő bizottság kezeihez, mely adományokat ha hozzánk küldik be, mi is szívesen eljuttatjuk rendeltetési helyükre.

Adja az ég, hogy olyan siker kísérje e mozgalmat, mint amekkora lelkesedéssel fogunk a munkához!

Ujból a gönci levél.

Károlyi Sándor gróf programmbeszéde.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 10.

Károlyi Sándor gróf hirhelt gönci levele fölött a hullámok még nem csendesedtek le. Erzi ezt maga Károlyi Sándor gróf is, mert a miniszterelnöknek a legutolsó képviselőházi beszéde után szükségesnek tartotta kijelenteni, hogy gönci levelének *elferdített* értelmét programbeszédében helyre fogja magyarázni. A kormány félhivatalosa, a *Magyar Nemzet* erőlyesen sürgeti most ennek a grófi ígéretnek a beváltását és egyuttal megfenyegeti, hogy amennyiben gönci levelének politikai élet el nem venné, levonhatja a konzekvenciákat, vagyis *a szabadelvűpártban nincs többé helye.*

tam itthon, hanem csak Mari. Soká it várt utánam a legény. Azóta van a villongás, de nem a kis fiu miatt. A legénynek tetszik Mari, hiszen derék leány is. Csak hogy szegény az istenadta, Parti Mihály meg módos ember, a fia is gazdaságot tanult Monostoron. Szörnyű haragos ember Parti Mihály, s mikor egyszer nekem káromkodással felsorolta, hogy az ő menyének mi mindent kell a házhoz vinni, sirva kértem Marit, ne keserítse életemet, és mondjon le Partiról, aki különben most már mindenféle kihágásokat követ el. A vén Parti minket okol azért is és annál nagyobb ellen-ségem.

A lakó csóváltgatta a fejét, megnyugtató szavakat mormogott, s egy pár szóval megdicsérte Marit is.

E pillanattól kezdve némi apróságokkal kedveskedett Marinak, abrosszal, csészékkel, kavés edényekkel, varró eszközökkel, melyeket a városból rendelt. Ő az egész nyár alatt csak két napra távozott el valahova. Már egészen a családhoz tartozónak tekintették. Nevén kívül egyebet most sem tudtak róla, de a beteges ember viselete és életmódja annyira egyforma volt napról-napra, hogy kíváncsiságot nem birt maga iránt ébrosztani.

Az egyikedvü és komor lakó nem sietett az utazással az ősz kezdetekkor sem. Mindennel meg volt elégedve, tovább maradt. Hanem egy

Károlyi Sándor gróf — mint tudósítónk táviratozza — ma tartotta Göncön programmbeszédét s ez alkalommal nemcsak az ő hirhelt levele nyomán támadt kavardásra terjedt ki, hanem Tisza Kálmán nagyváradi beszédére és Széll Kálmán miniszterelnök képviselőházi felszólalására is.

Beszéde elején egy kis gyenge visszaszívás kapcsán hangsúlyozza a gróf, hogy a gönci levél nem hadüzenet, hanem *komoly munkaprogramm* akart lenni s ő a *levelében mondottak fenntartása dacára* is mindenben, de mindenben csatlakozik Széll Kálmán politikájához. Szóval a gróf ragaszkodik erősen mandátumához is, a szabadelvűpárthoz is. Am hogy a mai kimagyarázás sikerült-e neki s a gróf nincs-e most még inkább összeütközésben a miniszterelnök programmjával, az majd a közeli napokban elvállik.

A gönci beszéd érdekesebb passzusait tudósítónk a következőkben táviratozza:

Legyen szabad itt elmondani a véleményemet Tisza Kálmán nagyváradi beszámolójáról. Ő az országgyűlési szabadelvűpártot mindenképpen meg akarja régi alakjában tartani. Fájós előtte, hogy Széll Kálmán kormányjelöltek nem erőszakol a választókra; és hogy megváltozik majd a régi szellem. De mi sem ezt a régi szellemet a liberalizmussal nem tudjuk azonosítani, sem a gyengébbek lenyűgözését, a ravaszabbak uralmát és a nép kiszípolozását nem ismerjük el liberalizmusnak?

Midőn mi a társadalmi békét akarjuk, a tisztesség uralmát akarjuk és az akarjuk, hogy visszatérjünk ahhoz a liberalizmushoz, mely a szabadság, egyenlőség és testvériség eszméin alapszik, akkor a liberálisok mi vagyunk és ha — mint ő mondja — visszafelé akarunk lépni a közgazdasági téren, hát beismerjük és hirdetjük, hogy ebben igaza van, mert csakugyan visszafelé akarunk nyúlni a közgazdaság terén ama tisztesség felé, melynek megfontói ellen küzdöttünk és küzdeni fogunk.

Részemről Széll Kálmán miniszterelnök mellett örömet küzdök, főképpen most, midőn talán nehéz idők felé halad az ország. Szívesen vagyok a magam részéről mellette, mert Széll volt az, a ki egyszer valahára az országnak bizalmat és bátorságot adott, midőn a jog, törvény és igazság eszményét mutatta fel Széll, a pacifikáció művéhez fogott, létrehozta a boldog emlékü. és hatalmas jeltémű *Szilágyi* Dezső segítségével az inkompatibilitási törvényt, rámutatva ezzel arra, hogy vissza kell helyezni a tisztességet minden téren. Ezek voltak azon eszmények, melyekért rég küzdök, a melyeket Széll kormányra léptével a megvalósulás felé vezérel. Ezért voltam idáig vele.

A képviselőház utolsó ülésén mondotta ki

csöppet sem javult egész nyáron az egészsége. Aludni csak úgy birt, ha egynehány pohár konyakot megivott.

Már rövidültek a napok, a hosszabbodó esteken Fábian lakója nagy sétákat tett a vörösdőni kezdő erdőben, aztán rumos teát ivott, de éjjelenként mindig hallani lehetett lépteit, a mint le és föl járt a szobában.

— Hogy van Mari és a Parti fiu dolga? kérdezte egyszer a tanítótól.

Fábian senmi örömet nem mutatott erre a kérdésre,

— Észre sem akarom venni, hogy Mari gyakran sirdogál. A vén Parti meg bajsolja a fiát, hogy házasodjék. Nézett is már lányt a számára. Legjobb volna, ha elküldeném a lányt az ágyához Magyarországra.

A lakó nagyon nyugtalanul ült a széken, s amint a boros pohár után nyult, szinte reszkett a keze. Egész este mindig gondagta a házigazdáját, hogy igyék vele. Fábian mester is szabad folyást engedett elkeseredésének.

Már késő éjjel volt. Elcsöndesült minden. Fábian haján teken lüktettek az erek s a jó szivarok többé nem izlettek.

A beteges ember kihuzott egy fiókot, kivett abból egy fotográfiát, oda tartotta Fábian elé.

— Ráismer erre az arcképre? — kérdezte.

nagyérdemű miniszterelnökünk, hogy az ő pártjában helye van mindenkinek, a ki az ő programját vallja. Ő a közgazdaság terén a földművelési, az ipar s a kereskedelem érdekeit egyaránt védi. Ő sem nem agrár, sem merkantil, ő mindkettőt védi egyaránt és minden közgazdasági érdekek méltányos kiegyenlítését keresi. Mert az így van, azért vagyok én az ő pártján. Igenis magam is így gondolkodom. Mindig a földművelés, ipar és kereskedelem egyforma védelmét tartottam szem előtt. Soha sem tettem azt a földművelők kizárólagos javára, soha sem csak azért, mert ezen osztályhoz magam is tartozom, de azért, mert ha a földművelés szenved a mi hazánkban, akkor szenved az ipar is és a kereskedelem is, de a mi fő, szenved egész Magyarország, mely földművelő állam. A miénk még ez a föld, miénk az ország, mi vagyunk a véderő, mi vagyunk nagyobb részt a közterhek viselői, mi vagyunk azok a kik döntünk az ország sorsa felett. Tehát nem tűrhető, hogy össze engedjük roskadni a földművelést. Ez nem egy osztály érdeke, ez Magyarország érdeke. Nem agrarizmus a neve annak, a mit én védek — ennek a neve Magyarország.

A nyílt levelemben mondottakat, mint a mentési munka legkézenfekvőbb, már idáig is leginkább megértett tételét hoztam javaslatba. *Szívesen engedek Széll Kálmán vezetésének e részben is.* Tapintatos és belátó képességeivel meg fogja ő találni, ha akarja, annak módját és idejét, amit e részben tenni kell. Midőn bizalmamat erre alapítom, ohajtom őszintén, hogy mindig maradjon jogosult emez érzés, mely nem az agrarizmust, mint olyant engedti végcélomnak tekinteni, de mint egyik legfontosabb eszközt azon végcél érdekében, mely Magyarország felvirágzása.

A programmbeszéd befejező része így hangzik:

Mindazokat, amiket önök előtt akár a külföldön vámterületre vonatkozólag, akár az adókra nézve, akár az úzsora üdözése, akár a bevándorlás és telepedés, akár pedig a hitel, a kereskedelem, az úrképződés kérdéseire, vagy a közgazdasági tisztesség kérdéseire vonatkozólag, akár most, akár pedig nyílt levelemben elmondottam — mindannyit, mint *elrendő végcélokat* becses pártolásukba ajánlom.

Mégis Széll Kálmán miniszterelnök ur hazafiasságában és politikai tapintatában nem lehetvén okunk kételkedni: a magam részéről *szívesen vetem magamat alá a fent elősorolt kívánalmaim mikénti és mily sorrendben leendő megvalósítására az ő bölcs vezetésének.*

Az ő politikájának a védelmére és támogatása végett léptem be a kormánypártba és *fogok ebben a pártban maradni* a mai nehéz, válságos időkben mindaddig, amíg reményem lesz, mint ahogy legalább eddig volt, hogy a kis existenciák érdekeit fel fogja karolni, megerősítésére annak a társadalmi békének, melyre mindenkor, de különösen nagy percekben min-

— Hogyne! Hisz ez maga az ur. Most ugyan egy kicsit soványabb.

Fábian lakója visszavette az arcképet, a hátára ráirt valamit, s megint oda nyújtotta az iskolamesternek.

— Ráirtam a nevemet. — El tudja olvasni?

Fábiannak homályos volt a szeme. Nagyon nézett tehát. Kivette a pápaszemét is.

— Nem így hívják, — édes aram, amint leirta.

— Ez az igazi nevem.

— Ez a név... ez! — hebegett egyszerre a tanító. — Rossz tréfa. Nem vagyok ittas. Tisztelt uraság...

— Látom, hogy ismeri ezt a nevet.

— Olvastam sokat az újságokban, — dadogott tovább Fábian, s fölállt csukló lábakkal, a képet pedig leejtette az asztalra.

— Nézze, Fábian Tamás uram. Ott van a fegyverem megtöltve. Fogja fel, löjjön le, aztán jelentkezzék és kap 2000 koronát. Annyi van kitűzve annak, aki engem kézre kerít. az jó lesz a lánya lakodalmára.

Szegény Fábian Tamásnak elkezdett vacogni az álla s nem birt mondani érthető hangot. A lába sem mozdult meg, csak a kezével hadonászott, egyszer fejéhez nyomta, máskor összecsapta, meg tiltakozva rázta.

A borzasztó ember pedig száraz hangon ezt mondta neki:

den nemzetnek s így nekünk is, akik Magyarország rekonstrukcióján dolgozunk, olyannyira, szükségünk van. És pedig létszükségünk, mert nekünk nem mindegy az, ki fizeti az adót, ki a jövedelem, ki a föld, ki az ország. Mi Magyarországot a magyaroknak akarjuk megőrizni és fenntartani.

TÁVIRATOK.

Ezeréves város.

Brizen, szeptember 10. *Brizen* városa elhatározta, hogy fennállásának ezredik évfordulója alkalmából okt. 26-án és 27-én történelmi és más ünnepeket rendez.

A cseh konzervatívek.

Prága, szeptember 10. A konzervatív nagybirtokosság választó-bizottsága tegnap délután tartott értekezletéről a következő kommunikét adta ki: A konzervatív nagybirtokosság választó-bizottsága tegnap délután több óra hosszat tartó gyűlést tartott, a melyen a küszöbön álló cseh tartománygyűlési választásokról és az alkotmányos nagybirtokossággal kötendő választási kompromisszum kérdéséről tanácskozott. A hozott határozatokra nézve egyelőre titoktartást határoztak.

Választási mozgalmak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10

A pécskai kerület választási mozgalmairól egyik aradi lap olyan tudósítást hoz ma, mint-ha *Vásárhelyi László* nem reflektálna teljes őszinteséggel a pécskai mandátumra, hanem az utolsó napokban az Aradmegyei gazdasági egyesület egyik vezetőjét fogja ajánlani maga helyett.

Illetékes helyről a következők közzétételére kértek fel bennünket: *Vásárhelyi László* a közbizalom spontán megnyilatkozása mellett is csak hosszas rábeszélés után volt rávehető, hogy a pécskai jelöltséget elfogadta. S a mikor ezt tette, akkor róla, ki a közügyek terén igazán becsülettel öregedett meg, egyáltalában feltevézni sem lehet, hogy ebben bárminemű mellékszándék vezette. *Vásárhelyi László* a pécskai jelöltségtől nem fog visszalépni, legkevésbé azon gazdasági egyleti vezető tag kedvéért, a kire a nevezett lap hivatkozik.

A *kisjenői* kerület választási mozgalmához

→ Mind igaz, mit az újságok irtak. Csak-hogy a pénzből nem hoztam annyit magammal, amennyi a pénztárból hiányzik, mert évekig dézsmáltam. De mégis van valami nálam. A bank a 2000 koronát szívesen megadja érte annak, aki beszámol velem, vagy bőrrömmel. Elve nem adom meg magam, de élni sem akarok tovább. Tegyen velem, amit akar. Lelőhet, kivehet a pénzből annyit, amennyit akar, senki sem fogja megtudni, mennyit tett el. Azt mondja, hogy ezt az arcképet véletlenül megtalálta nálam, megtudta ki vagyok. Én akart fogni, viaskodott velem, végre lelőtt. Számot tart a 2000 koronára. Ide készítettem az írsaim közé egy fölig irt levelet. Abban benne van, hogy félek öntől, mert úgy vettem észre, gyanakszik rám, tehát menekülnöm kell. Az nem tartozik a dologra, hogy kinek akartam küldeni a levelet, de arra sokat adok, hogy önt tekintsék fölismerőmnek. Ne habozzon szegény ember. En ugyanis halálra szántam magam. Lőjön le mint egy kóbor kutyát.

Levette a fegyvert, *Fábián* felé nyujtotta. Irtózva hátrált ez vissza.

— Inkább fusszon az ur! Menjen innen, menjen a házamból. Vigyen el mindent. Se egy csöpp vére, se egy krajcárja az én lelkemre ne szálljon, se a szerencsétlenségéből egy sóhajtása sem. De azonnal menjen, még most mindgyárt hagyja el a házamat.

— Könnyeb bnek tartod ugy-e öreg, ha

fűzött kombinációkra vonatkozólag ugyancsak autentikus forrásból jelenthetjük, hogy a kerületnek szabadelpvüparti képviselőjelöltje mind- eddig nincs. A forgalomba hozott nevek részint koraiak, részint nem egyebek pusztá találga- tásnál.

A *battonyai* választókerület szabadelpvüpart- ja szeptember hó 16-án délelőt fél 11 orakor a battonyai Erzsébet sétányon pártértekezletet tart. Ugyanekkor fogja a kerület képviselője *Babó Lajos* beszámolóját megtartani, a szabad- elvpárt pedig képviselőjelöltjét kandidálni.

Budapesti tudósítónk táviratozza: A IX. X. kerületi szabadelpvü *Springer*-párthoz *Szell Kál- mán* a hozzá intézett üdvözlésre a következő választ küldte:

Nagyságos *Cigler Győző* urnak. Örömmel és köszönettel fogadtam megleghangu sürgönyét, melyben szabadelpvüparti polgártársainak partalakító gyű- léséből, azok megbízásából engem üdvözölni és tantoríthatlan ragaszkodásukról biztosítani szíves volt. Kiváló súlyt helyezek a kerület polgársága részéről megnyilatkozott bizalomra, s kérem Nagy- ságodat, szíveskedjék erről megbízóit, viszont üd- vözetem kifejezése mellett értesíteni. *Szell s. k.*

Negyvenezer koronás család.

(A hűtlen feleség.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

Brassóban tegnap szenzációs hír terjedt el. Egy asszonyról s ezzel összefüggőleg 40.000 koronás csalásról beszélt a hír, a mint tudósi- tónk az alábbiakban közöli velünk:

Hornung Ferenc gazdag magánzó évekké- el előtt házasságot kötött *Schmidt Fridával*. A házasság békében éltek együtt. Nem igen esett közöttük civódás, viszály, úgy, hogy szinte pél- dás volt az a béke és bizalom, mely a házas- társakat összefűzte.

Ilyen körülmények között nem volt csoda, hogy a kényelmet kedvelő férfi bankbetéti könyveinek és papírjainak kezelését is neje- re bízta. Az asszony a legnagyobb lelkiismeretes- séggel kezelte egy ideig a férje pénzeit, az utóbbi időkben azonban a kísértés ördögének nem tudott ellentállani, félre lépett s hogy szertelen vágyait szolgálhassa, a gondozására bízott pénzekhez nyult.

Részletenként kezdte kiszedegetni az „Al- bina“-nál és a „Takarékpénztár“-nál letett pén- zeket, természetesen mind a férje nevében. Időközben a férje egyszer-másszor újabb és

följelentesz és elfogatsz! — kérdezte megvetőn a kóbor kutya.

— Isten övjon meg engem, hogy valaki szerencsétlenségét tétezzem. Menjen, menjen az ur utjára! Isten kegyelmezen magának; en nem ártom magam szent akaratába.

Fábián Tamás kitémolygott. A szabad le- vegőn is forgott körülötte minden s belekapasz- kodott a tornác ágasába. De amint a szobából lövés hallatszott mögötte, úgy összerogyott, mintha őt találta volna. Alig birt föltápáskod- ni, hogy a nyitva maradt ajtóhoz vándorog- hasson. Az ajtófélfát kétfelől fogta meg s úgy nézett be a szobába. A lámpa fölött ott lebegett a lőpor füstje. Az asztal előtt a földön egy ember feküdt, arca borulva. Mellette a fegyver.

Fábián Tamás két keze mintha belenőtt volna az ajtó két szárába, le nem tudta onnan venni. Testével előredőlve, nyakát kinyujtva, mardó szemekkel és tátott szájjal nézett maga elé. Csattogott a foga és állatiasan hörgött. Az ember nem mozdult egyet sem.

A lövésre fölébredt *Mari* a hátulsó házban. Mikor kijött, atyja még akkor is ott állt mere- ven, de összezsugorodva a köszöbnél.

— Atyám! — kiáltott a megrémült lány.

— Pszt *Mari*! Meghalt az az ember. Egy kóbor kutya volt. Ne kérdezősködj most, hadd gondolkozzam előbb.

újabb összegek betételével bizta meg nejét. Az asszony ezeket az összegeket be is tette, hogy azonban az előbbi kivételeket palástolhassa, a betétek összegeit jelző számok elé és után még számokat irt s a tisztviselők neveit aztán a hamis tételek alá szépen odairta. Ilyenformán a pénzügyesek semmi kárt sem szenvedtek, de annál többet a férj, kit az asszony furfan- gos játéka egészen a napokig tévedésben tartott s ki csak a tegnap jött rá, hogy körülbelül 40.000 korona kárt okozott a felesége.

Az asszony azonban állítólag még tovább is ment. Ékszerész üzletekben órákat, éksze- reket vásárolt a férje nevére, kisebb pénz- intézeteknél váltókat forgatott a férje alá- írásával. — Persze minderről a férj csak most kezd tudomást venni, most, miután a hű- len asszony már elillant.

Tegnap délután *Hornungné* eltávozott ha- zulról. Este a férj mind hiába várta a nejét. Az idő éjjelre hajolt már, de az asszony még mindig nem volt otthon. Aggodalom fogta el a férjét. Eleinte mindenre gondolt: csak a valóra nem. Ma délelőtt rosszat kezdett sejteni s dél- után jelentést tett a rendőrségen az esetről, annak a gyanunak adván kifejezést, hogy a felesége megcsalta és azért elszökött.

Azonnal utána néztek az „Albiná“-nál és a „Takarékpénztár“-nál s kiderült, hogy körül- belől 40.000 koronáig becsapta *Hornungné* a férjét. A megcsalt férj erre most már határo- zott feljelentést tett hűtlen neje ellen s a rend- őrség megindította a nyomozást.

Azt hiszik, hogy az asszony *Medgyesre* szökött rokonaihoz, vannak azonban olyanok is, akik azt hangoztatják, hogy *Eperjes* felé vette útját, legvalószínűbb azonban, hogy *Ro- mániába* szökött.

A harmadik évforduló.

(Erzsébet királyné emléke.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

Ha a naptár nem bizonyítaná, szinte hi- hetetlennek tűnnék föl, hogy három esztendő pergett le már azóta a borongós szeptemberi nap óta, amikor a döbbenetes hír szárnyra kelt, hogy meghalt *Erzsébet* királyné, megölte gaz orvtámadás. Emléke e napnak friss még ma is bennünk. S amit akkor éreztünk, a gyász és fájdalom, ha szelid emlékezetté csöndesülve meg is enyhült, de mélységéből mitsom ve- szített. Mert örizzük a gyásznak fájdalmát, drága kincse ez a magyar nemzetnek, mint minden, ami a tovatűnt királynéra emlékeztet. A mai korszak magyarjainak felkéből soha ki nem veszhet a nagyasszony képe. A hirtelenül és kegyetlenül jött vesztések örökké tartóvá teszik a kegyeletet.

Ma harmadik évfordulójára virradtunk a genfi gyásznaphoz, mely ezuttal is nem a hi- vatalos kegyeletnek, hanem a szívekben fész- kelő gyásznaphoz volt szomorú ünnepe, mint azt a következő tudósítások elmondják:

(Budapestén.)

Kegyeletes módon ülte meg ma a főváros közönsége *Erzsébet* királyné halálának harma- dik évfordulóját. A középületekre kitűzték a fekete lobogót és a templomokban gyászmisé- ket tartottak.

A hivatalos gyászsistentisztelet délelőtt 10 órakor volt a budavári koronázó Mátyástem- plomban, a melyet erre az alkalomra gyász- pompával díszítettek fel. A főhajó közepén ál- lott a királyi ravatal tíz sor gyertya és kande- láber közt. A ravatalon ott feküdtek *Erzsébet* királyné koronái, továbbá a spanyol udvari eti- kett által előirt fehér keztyű és nyitott fekete legyező, valamint a csillagkeresztrend és nagy szája. A ravatalon és a templomnak feketé-

vel bevont oldalfalain ott csüngöttek a királyné színes cimerei, alattuk e felirással: „Erzsébet királyné, született 1837. december 24-én, meghalt 1898. szeptember 10-én“

A ravatal körül a tudományegyetem diszruhás pedellusai alkottak diszorséget, míg a főhajó hosszában alabárdos koronaőrök állottak sorfalat. A templom előtt Szirmay kapitány és *Beniczky* felügyelő vezetésével nagyszámu rendőr ügyelt a rendre.

A feketével bevont padosorokban foglaltak helyet *Fejérváry Géza* báró, *Wlassics Gyula*, *Hegedűs Sándor*, *Darányi Ignác* és *Pósz Sándor* miniszterek. *Apponyi Lajos* gróf magyarországi udvarnagy, *Császka György* kalocsai érsek, *Gromon Dezső* és *Tarkovich József* államtitkárok, *Látkócy Imre* a közl. azgatási bíróság alelnöke.

Pont tiz órakor kezdődött a gyásztisztasítélet, melyen *Vaszary* Kolos bíboros hercegprímás pontifikált *Kohl* Medárd dr. püspök, *Kriszán Mihály* pápai kamarás, papnöveldei igazgató, *Nemes Antal* dr. budavári apát-plébános, *Puri* Iván tanulmányi felügyelő, *Andor* és *Berger* udvari papok segédletével. Istentisztelet alatt a templomi ének és a zenekar Vavrinec rekviemét adta elő a szerző vezénylete mellett. Mire után *Vaszary* hercegprímás a ravatalhoz ment, a liberát intonálta és beszentelte a koporsót. Délre járt, mire a kegyeletes résztvevő közönség széjjeloszlott.

(Aradon.)

A minoriták templomában ma délelőtt 10 órakor tartották a gyászmét néhai Erzsébet királynéért. A gyászmisét *Supka Béla* házfőnök szolgáltatta fényes segédlettel. — Segédkeztek *Zárkóvi Bonifác*, *Takács Vida*, *Novák Adorján* segédlelkészek és *Vlassics* Anasztáz végzett hit-tanhallgató. Az énekkart *Ferch Ödön* polgári iskolai tanár dirigálta igen szépen és ügyesen.

A világi hatóságok is szép számmal vettek részt a rekviemen. Ott voltak *Urbán* Iván főispán, *Dálnoki-Nagy* Lajos dr. alispán, *Salac Gyula* kir. tanácsos, polgármester, *Institoris* Kálmán helyettes polgármester, főjegyző, a honvédtiszt kar Aradon időző összes tagjai, *Boros Vida*, *Burián* János, *Szabó József* középiskolai igazgatók és az összes iskolák tanári kara, *Kristyóry* János iparkamarai és *Berán* Antal ipartestületi elnökök, stb.

(Bécsben.)

Néhai *Erzsébet* királyné halálának évfordulója alkalmából a király ma reggel 8 órakor a kapucinusok sirboltjába ment és tiz percig imádkozott a királyné koporsójánál. Azután *Rudolf* trónörökös koporsójánál is imádkozott, majd *Hubert* plébánossal elmondatta magának, hogy kik küldtek újabban koszorukat. Különösen a romániai királyné koszorújának szalagja vonta magára ő felsége figyelmét. Negyedórai ott időzés után ő felsége visszatért a Burgba.

Erzsébet Mária főhercegnő, *Lónyay* grófné és az Erzsébet-otthon elnöksége ma reggel koszorut tétetett a királyné koporsójára. Az István-templomban és más templomokban gyászmise volt.

Öngyilkos miniszteri titkár.

(A váltó-gíró áldozata.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 10.

Budapesten ma reggel futóhírként terjedt el egy szenzációs öngyilkossági hír, a mely azt mondta, hogy *Kármán* Lajos dr. kereskedelmi miniszteri titkár lakásán halántékon lőtte magát.

A hír mindenütt nagy részvétet kelt a szerencsétlen család iránt, annál is inkább, mert rövid egy év alatt ez már a második öngyilkosság a *Kármán*-családban.

Most egy éve *Kármán* Béla huszárkapitány vetett véget önkéntesen életének, ami akkor méltó föltűnést keltett tekintve, hogy a kapitányt szolid viszonyok közt elő embernek ismerték s öngyilkossága rejtély maradt éppen úgy, mint most öcsésé. Mintha csak egy láthatatlan fátum üldöznék az előkelő családot, hogy rövid idő alatt két életerős tagját rabolja el öreg édes apjuk legnagyobb bánatára.

Az öngyilkos miniszteri titkár a fővárosi előkelő társaságnak igen kedvelt tagja volt s jó modoráért mindenütt szerettek. Mint bátyja, úgy ő is rendezett viszonyok között élt s öngyilkossága sok találgatásra ad okot. Fővárosi tudósítónk az esetről a következőkben számol be:

Kármán Lajos dr. kereskedelemügyi miniszteri titkár ma délelőtt nem jelent meg hivatalában, a mi mindjárt föltűnt, mert a miniszteriumban hozzáváltak szokva, hogy a fiatal titkár pontosan jelenik meg.

*Kármán*nak az Ujvilág-utcában fényesen berendezett garszon lakása van. Ma reggel ott-hon több levelet írt, egyet atyjának, ki többszörös budapesti háziur, egyet nővérének s egyet *Gyurits* István ügyvédnek. A leveleket maga vitte el a postára s azokat ajánlva adta föl. Majd ismét visszatért lakására, ott megfürdött s szalonruhába öltözött.

Midőn az öltözködéssel kész volt, leült a földre tükörajtós szekrényétől félméternyre s *forgópisztolylyal halántékon lőtte magát.*

A golyó horzasztó rombolást vitt véghez fején, fölszakította koponyáját úgy, hogy egész agyveleje kiömlött.

A lövés zajára a házbeliek berohantak, de akkor már csak vonagló testet találtak a földön. Rögtön a mentőkért telefonáltak, de a mikorra megérkeztek, *Kármán* kiszenvedett.

Az öngyilkosságról rögtön értesítették a családot. A mint a hír a fővárosban elterjedt, megindult a találgatások árja az öngyilkosság oka felől. A legelfogadhatóbb az a hír, mely szerint *Kármán* azért lett öngyilkos, mert egy barátjáért ki, Amerikába szökött nagy összegű váltókat girált. A váltók most lettek volna esedékesek, de azokat kiváltani nem volt elég pénze, atyjától pedig nem akart e célra pénzt kérni.

SZÍNHÁZ ES IRODALOM.

A színház műsora:

Szerda: Ocska brigadéros, bohózat. — Repülő balet fellépte.

Csütörtök: Ocska brigadéros, bohózat. Szadai Ferenc búcsúja. — Repülő balet fellépte.

Péntek: Allatszeli dítőnő, bohózat. Szőke Sándor búcsúja. — Repülő balet fellépte.

Szombat: Virágcsata, operette. Cakó Vilmos bésúja. Arkosyné felleptével. — Repülő balet fellépte.

Vasárnap: Délután: Madarász, operette. Este: A bolondok grófja, bohózat. — Repülő balet búcsúja.

* *Szadai Ferenc* utolsó fellépése. Lassankint elhagynak bennünket társulatunk jobbjai, akik tehetségükkel, ambíciójukkal sok élvezetes színházi estéket szereztek nekünk. Ezek között van *Szadai* Ferenc is, a kedélyes naturburs, ki társulatunk egyik legkedveltebb tagja volt. Akár operettben, akár vígjátékban foglalkoztatták, mindenkor szép sikerrel játszott és megmutatta, hogy igaz színész-tehetség bontogatja ki nála szárnyait. A Magyar színház kiváló és használható erőt nyer benne és mikor örvendünk azon, hogy nagyobb tere nyílik tehetségének, egyben sajnálkozunk, hogy bennünket elhagy. Az „Ocska brigadéros“-ban lép fel utoljára; e búcsufellépése alkalmával a közönség bizonyára rokonszenvének kifejezést fog adni.

* A repülő balet *Heidenreich* igazgatóval ma délután érkezett meg. A társaság, mely világiállításkor Páris egyik legérdekesebb attrakciója volt, a műszaki személykessel 18 tagból áll. A levegőben repülő és különböző táncokat lejtő balet 7 szép lányból áll. A társaság nemrégén Szent-Pétervárt játszott és egy külön előadást rendezett a cári udvarban is. *Heidenreich* e hét végeig marad Aradon. A télen Kolozsvárt játszott az érdekes balet két hétig, a mi legjobb bizonyítéka vonzó erejének. A repülő balet mutatóványai *Ocska brigadéros* előadása után következnek. A helyárák rendesek.

* A pozsonyi színház sorsa. A pozsonyi színházat, mint egy fővárosi lap értesül, *Kom-*

Játhy János debreceni igazgató pályázat mellőzésével fogja megkapni. *Komjáthy*-t maga *Festetics* Andor gróf, a vidéki színészet felügyelője mutatta be a pozsonyi színház bizottság tagjainak, akik nagy örömmel fogadták. *Komjáthy* a nyáron keresztül a kormány segítségével a Margitszigeten építendő nyári színpadon játszanék társulatával, míg a téli évad másik felét mint már ismeretes, a soproni színházban fogja eltölteni. A helyügyi kormány rendkívüli kedvezményeket is helyezett kilátásba *Komjáthy* részére s az Operaház ösztöndíjas növendékein kívül még egy karmestert is bocsátanak rendelkezésére, hogy Pozsonyban és Sopronban jó operai előadásokat rendezhessen. A debreceni színház igazgatója *Makó* Lajos, a temesvárbudai társulat igazgatója lesz.

* *Madách*-darab a Vigszínházban. *Ditrői* Mór, a Vigszínház igazgatója, több eredeti magyar darabnak az előadását vette föl a színház játérendjének tervezetében. Az első ilyen kísérlet minden valószínűség szerint *Madách* Imrénnek „A férfi és a nő“ című görögtrágya, Budapesten még elő nem adott verses drámájával lesz. A halhatatlan író ez általános érdekű, mélyes reflexiókkal telt darabját *Ditrői* kolozsvári igazgató korábban többször előadatta az ottani Nemzeti színházban.

* Megölte a lámpaláz. *Vichyben* tragikus eset zavarta a napokban az ottani színház előadását. *Lucie Maniero*, egy igen csinos párisi leány, aki az idén végezte a konzervatóriumot, először lépett a színpadra. Már az első felvonásban úgy elfogta a lámpaláz, hogy aig tudott beszélni és úgy járt-kelt, mint egy automata. A felvonás végén halásápadtan, egész testében reszketve rogyott egy székre. A második felvonásban cserben hagyta az emlékező tehetsége és szép arcán halálos félelem tükröződött le. A kulisszák mögé akarták vezetni, de ő kijelentette, hogy a szerepét mégis végig játssza. De hirtelen végig zuhant a színpadon. Az odasietett színházi orvos szívszélhűdés okozta halált konstatalt.

* Magyar operett a külföldön. *Gerő* Károly, a „Probaházasság“ s több más nagy sikert aratott darab szerzője, operett-szövegkönyvet írt, amelyhez külföldi zeneszerző, *Berté* írta a zenét. Az operett, amelynek szövegét *Schnitzer* Artur, a „Cigánybáró“ ismert librettistája fordította németre, Münchenben fog először színre kerülni s budapesti premierje csak külföldi bemutatása után lesz.

Mac Kinley állapota.

(A buffalói merénylet.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 10.

Tegnap rossz hírek érkeztek az orvul lelőtt elnök állapota felől, de ma már azt jelentik, hogy a javulás tartós. Az orvosok hangsúlyozzák, hogy még hetekig is tartani lehet ugyan komplikációk eshetőségétől, mert *Mac Kinley* egyáltalán nincs túl a veszedelmen, de biznak abban, hogy erős szervezete győzedelmeskedni fog a betegségen.

A merénylet *Czolgosz* Leórol ma érkezett hírek szerint kezdik hinni, hogy csakugyan nem az anarkisták kiküldöttje volt, eddig csak egyetlen egy emberre bizonyult rá, hogy gyanus módon érintkezett vele. De hogy ha nem is az anarkisták küldöttje volt a merénylet, annyi bizonyos, hogy bírja az összes forradalmi társaságok szimpatiaját, aminek hangosan szóló és felháborító tanujele az a határozat, amit a pennszilvániai anarkisták hoztak: *örömlüknek adnak kifejezést az elnök ellen elkövetett merénylet miatt.* Az „amerikai hidegvér“-nek olyan fesztelen megnyilvánulása ez, amely bizonyára közbelépésre fogja bírni végre az Egyesült-Államok rendőrségét is.

A mai eseményekről e táviratok adnak hírt:

Az elnök állapota.

Buffalo, szeptember 10.

Mac Kinley felesége ma délután kis időre meglátogatta férjét. Az elnök baj nélkül és fájdalom nélkül a maga erejéből megváltoztatta fekvő helyzetét. Max Burney orvos úgy nyilatkozott, hogy senki sem mondhatja még, hogy Mac Kinley már túl van minden veszedelmen. *Még egy hétig vagy talán tovább is lehet komplikációk eshetőségétől tartani.* Csak ha ez alatt az idő alatt minden jól megy, lehet majd azt mondani, hogy biztosan felgyógyul. Valószínűleg három hét is beletelik, míg veszély nélkül el lehet szállítani az elnököt.

A javulás, úgy látszik, rohamosan halad. Az egyik kezelőorvos Mann dr. szintén megjegyezte, hogy az elnök még nincs túl a veszedelmen és egyúttal azt mondta, hogy a betegnek ma a végbélén keresztül egy kis táplálékot adtak be. A belek szabad mozgása nagyon jó szimptoma.

Este fél 10 órakor a következő orvosi jelentést adták ki: Az elnök állapota állandóan kedvező. Erverés 112, hőmérséklet 101, lélegzés 27.

Buffalo, szeptember 10.

Délután 3 órakor a következő orvosi jelentést adták ki: Mac Kinley elnök állapota *állandóan folytonos javulást mutat.* Az elnök jól érzi magát és fájdalmai nincsenek. Nyugtalanító tünetek nem mutatkoznak. A beteg belei és veséi kifogástalanul működnek. Erverés 118 hőmérséklet 101, lélegzés 26.

Goldmann Emmát elfogták.

Chikagó, szept. 10.

Az idevaló rendőrség ma délután kijelentette, hogy Goldmann Emma, a kinek felolvasásával *Czolgosz* leginkább birták rá a merényletre, nem messze innen rendőri felügyelet alatt áll. A rendőrfőnök nyilatkozata azt sejteti, hogy Goldmann Emmát mindjárt a körözövelé kibocsátása után *letartóztatták.*

Pittsburg, szept. 10.

A rendőrség letartóztatott két itt lakó anarkistát, a kik Goldmann Emmával szoros barátságban vannak.

Hírek a merénylőről.

Buffalo, szeptember 10.

A hatóságok mindent el fognak követni, hogy a szenációhajtású lapok *Czolgosz* ne tüntethessék fel hősné. A tudósítónak nem engedik meg, hogy a merénylőt meglátogassák, vagy csak lássák is.

London, szeptember 10.

A *Standard* jelenti Clevelandből: A Czolgosz-család kevéssel Czolgosz Leó születése előtt vándorolt be ide Posenből.

Buffalo, szeptember 10.

A rendőrség meggyőződött róla, hogy Stutz Alfréd, német állampolgár, a kit *Czolgosz* bűntársaként letartóztattak, ártatlan, de azért tiltkos fegyverviselés miatt meg fogják büntetni.

Az anarkisták ellen.

Chikagó, szeptember 10.

Kilenc anarkistát pörbe fogtak, de kihallgatásukat szeptember 19-ére halasztották, hogy alapos vizsgálatot lehessen indítani a *Mac Kinley* meggyilkolására szőtt összeesküvés kiderítésére. Három letartóztatott asszonyt 3000 dollárnyi biztosíték ellenében szabadlábra helyeztek, a többi hatot fogva tartják.

Boston, szeptember 10.

Az idevaló rendőrség avval a tervvel foglalkozik, hogy felosztatja az anarkista egyesületeket és köröket.

Egy betörő,

aki önként jelentkezik.

(Winter Adolf házitólva.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

A betörők és tolvajok világában már igen sok mulatságos szcena történt. A német detektívregényekben érdekes, sőt kacagtató jelenetek vannak felsorolva, mint tréfálják meg a rendőrséget a kitanult betörők. Aztán végten jó humoru, akasztófa-virágokról is olvashatunk az említett detektívregényekben.

Itt Aradon is történt egy ilyen mulatságos eset. Egy betörő, aki urától ellopotott mindenféle értéktárgyakat, elmegy mulatni, ott kiadja magát *Károlyi* gróf inasának, majd mikor elszörözte az egész pénzt, bebandukol a rendőrségre és ott jelentkezik.

Az eset részleteiről tudósítónk a következőket jelenti:

Winter Adolf dr. ügyvédnek a Deák Ferenc utcában van a lakása és irodája. Az ügyvéd nemrégiben fölfogadott egy inast, aki elég tisztességes külső mellett csinos és szép ajánlóleveleket és bizonyítványokat is mutatott föl. Az inas igen jól viselte magát s a gazda meglehetősen bizodalmat vetett belé. Vasárnap délután aztán Winter ügyvéd elment hazuról és a lakást az inasra, *Beus* Bélára bízta.

Beus egyedül találva magát a lakásban, elmélázott régi sikerült betöréseiről, a mikor mindannyiszor gazdáját lopta meg. A gazdák pedig, minthogy kerülni akarták a bíróság elé való idéztetésüket, mindannyiszor visszavonták panaszukat. Így hát *Beus* Bélának csak kellemes emlékei voltak eddigi betöréseiről. Ezeket az emlékeket újra fel fogja frissíteni — újabb betöréssel. Az elhatározást a tett követte.

Feltörte a Winter ügyvéd íróasztalának fiókjait és abból különböző pénztárcákat, egy öt forintos bankjegyet, hollandi és porosz pénzeket, borostyán pipákat, bélyegeket és mindenféle más, ami egy ügyvéd íróasztalában található, magához vett és avval odébb állott.

Az esetet tegnap délben jelentette fel Winter Adolf ügyvéd a rendőrségnél, a hol *Bedő* Árpád dr., a bűnügy osztály helyettes vezetője vette fel a panaszt. *Bedő* dr. aztán keresett mindenféle a városban, de a szemfüles detektívek nem akadtak rá.

Beus, az inas pedig ezalatt nem csinált egyebet, minthogy költötte a pénzt. Beült a Millennium-söröcsarnokába és ott söröket rendelt. Meglehetősen jócskán ivott s mikor fizetésre került a sor, oda kiáltott a pincérnek:

— Fizetek, fiam! — és evvel kirázott az asztalra néhány porosz márkát.

— Milyen pénz ez? Kérdezte a pincér.

— Ez porosz korona, de van még hollandi is — és evvel mutogatótt néhány hollandi pénzdarabot.

— Hja, — folytatta aztán — azt hiszi maga, hogy gróf *Károlyinak* az inasa nem fizethet olyan pénzzel, a milyennel akar? Ugy nézzen rám, hogy én gróf *Károlyinak* vagyok a bizalmasa és inasa.

A pincér aztán a gróf *Károlyi* bizalmasához illő reverenciával váltotta be neki a márkákat, *Beus* pedig leereszkedő kézmozdulattal távozott. Egyenesen a rendőrségre tartott és ott benyitott *Bedő* Árpád dr. szobájába.

— Itt vagyok, kérem alásan — jelentette be magát.

— Örülök — szolt *Bedő* dr. flegmával.

— Hallom, hogy kerestek, — folytatta *Beus*.

— Lehet — felelte *Bedő*.

— Tessék parancsolni velem — szolt az-

tán, mikor látta, hogy a rendőrtiszt nem nagyon kapott utána.

— Talán betörő maga? — kérdezte maga.

— Olyasféle vagyok.

— Tudom már. Ugy-e maga a...

— *Beus* Béla vagyok, kapitányur!

Bedő ekkor letette a tollat. Ép azt a táviratot írta, melylyel nyomoztatni akarta *Beust*.

Beus aztán bevallott mindent. Elmondta, hogy több helyen lopott, és e miatt többször körözték. Legutóbb Nagyváradon lopott meg egy kanonokat, aki azonban visszavonta panaszát.

Minthogy *Beus*nek nincs lakása, és arra való tekintettel, hogy a közbiztonságra veszélyes lehet, a rendőrség haza fogja toloncolni illetőségi helyére, Nagyodvosra.

Jókainé a vásárcsarnokban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Budapest, szeptember 10.

Ugyan kít ne érdekelne, hogy a mi korszorus, nagy regényíróknak a hitvese milyen háztartást vezet? Nem hiszem, hogy volna magyar asszony, a ki tudni nem szeretné, milyen most a *Jókai* háza tájéka?

Nos erre mi most megadhatjuk a feleletet.

Hogy a költőkirály a legboldogabb családi életet éli, azt ma már körülbelül mindenki tudja. Ifju hitvese olyan gyöngédséggel, olyan szeretettel veszi körül, hogy valóban el lehet mondani frázis nélkül, hogy bearanyozza nagy nevű ura agg napjait.

De hiszen az ő boldogságát megírta ő maga olyan szép, bájos versben házasságának első évfordulója alkalmából, hogy ha valaki is kételkedhetett volna benne, azt ez az ifju hévvel megirt költemény teliesen meggyőzhetette *Jókai* igaz boldogságáról.

Azt már azonban kevesen tudják, hogy *Jókainé* milyen kitűnő gazdasszony. Pedig az!

Gazdasszony a javából. Rendes, tiszta a háza tájéka, tele az éléskamrája. És minő éléskamra. Megirigyelhetné a *Royálszálló* tulajdonosa. Van ott minden: a legfinomabb befőttől kezdve az ecetes ugorkáig, sajátkezűleg savanyított káposztáig minden.

A sok befőtt, télire való zöld bab, uborka, paradicsom pedig ott készül mind a *Svábhegyen*, *Jókaiék* nyári tuszkulanumában.

Jókainé minden héten — úgy gyümölcs éréskor, zöldség szezon idején — bekocszik édes anyjával és az inassal a nagy vásárcsarnokba és megteszi a bevásárlásokat épugy, mint más polgári asszony.

Szép, magas deli alakja feltűnik a vásárcsarnokban is, különösen pedig feltűnik az, hogy inassal jár, mégis olyan nagyon, olyan igazában alkuszik a kofákkal.

— A jó gazdasszony nem engedi, hogy mindent rásózzanak — szokta mondogatni.

És a hogy így alkuszik, felkelti a vásáros hölgyek figyelmét.

— Ugyan ki lehet? — kérdezetik.

Egyszer csak egy kis gazdasszony elszólja magát.

— Nini, hiszen ez a *Jókainé*?

— Ugyan ne mondja! — állják körül.

— De bizony az! A színházból is ismerem!

Es most összesugnak-bugnak az asszonykák.

— Ugyan mit vásárol?

Jókainé bedig megáll az egyik kofánál.

— Hogy a burgonya?

— A sárgának kilója 4 kr., a rózsakrumpli 8 kr.

— Ha zsákszámra veszem, mennyit enged.

— Nem engedhetek méltósága.

— Dehogyan nem!

A kofa csakugyan enged valamit s akkor külön rakatja a két faj burgonyát és megy tovább.

Ugyanigy alkuszik a veres hagymánál, a káposztánál, a répánál, s a vásáros gazdasszonyok pirulva, álmélkodva mondogatják.

— Hiszen Jókainé olcsóbban vásárol mint mi.

— Jókainé pedig jól megrakott kocsival indul hazafelé — a Svábhegyre.

— No, én se adok többé annyit a káposztáért — szól Jókainé után tekintve haragosan egy barna asszonyka.

TANUGY.

(—) Áthelyezett óvónő. A vallás- és közoktatásügyi magy. kir. miniszter Fürst Matild szentágotjai állami óvónőt az arad-csalái állami óvodához helyezte át.

Vérvád Aradon.

(A piaci kofák pletykája.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

A vérvádnak alighanem Aradmegyében van leghálásabb talaja. Nemrég egész cikksorozatot közöltünk arról a meséről, melyet egyes bujtogatók terjesztettek Aradmegye néhány községében és melyek folytán a felizgatott lakosok üldözőbe vettek olyan embereket is, kiket a bujtogatók nem is akartak cselszövényeikkel bajba hozni.

Ez a mese azonban, a helyett, hogy elhalt volna, mindig újabb és újabb tápot nyer. Egyik község a másiknak adja a hírt, hogy a zsidóknak kell a keresztényfiúk és lányok vére, mert most valami ünnepek lesz, melyek keresztény vér nélkül nem tudnak megülni.

Ennek a mesének az elterjedését községről községre ki lehet mutatni. A megye északi részében indult meg. *Siklón* volt az első eset. Innen jött lefelé s egy hét múlva már *Kurticsón* és *Sofronyán* is tudtak róla. Azóta eltelt három nap és ma már *Aradon*, a Szabadságtéren közbeszéd tárgya volt, hogy a zsidóknak valami templomuk épül és ahhoz száz keresztény gyermeknek a vére kell, hogy a malterbe keverjék. Ez a pletyka oly hangos volt, hogy a rendőrség is tudomást szerzett róla s *Bedő Árpád* dr. meg is indította az eljárást.

Az esetről tudósítók a következőket jelentik:

Ma délelőtt a szabadságtéri piacon a kofák egyébről sem beszéltek, mint arról a nagy zsidótemplomról, mely itt Arad közelében épül és a melyhez száz keresztény gyereknek a vére kell. Már eseteket is tudtak, hogy kinek veszett el a gyereke. A zsidók már megkezdték a gyerekek összefogdosását.

Leghangosabban egy oláh asszony pertraktálta a dolgot.

Putarity Nikáné, oláh napszámos asszony valamit akart vásárolni, mikor elibe állott egy vidéki oláh asszony és így szólott hozzá:

— Hallja, asszony, itt Aradon nem beszélnek arról, hogy a zsidók szedik össze a keresztény gyerekeket, hogy vérüket vegyék?

— Nem tudok róla semmit. — felelt *Putarity* Nikáné elámulva.

— Pedig úgy van. Egy nagy zsidó templomot építenek itt valahol, aztán a malterbe kell a keresztény gyerekek vére.

— Nem hallottam erről semmit.

— Furcsa, hiszen nálunk annyi gyereket összefogdosnak már. Mind leölték őket. Vigyázony asszony, a gyerekére, mert a magát is elviszik oktatta aztán az ismeretlen oláh asszony.

Ez a beszélgetés meglehetősen hangosan folyt le. *Glésinger* József, egy Forray-utcai kereskedő meghallotta ezt és odaszólt egy rendőrnek, hogy intézkedjék.

Mire a rendőr odaért a csoporthoz, az ismeretlen oláh asszony már eltűnt. A rendőr aztán *Putarity* Nikánét a rendőrségre kísérte, ahol *Bedő Árpád* dr. kihallgatta.

Putarity Nikáné azt mondja, hogy nem ismeri azt az asszonyt, ma látta először. *Bedő Árpád* megindította a nyomozást egyelőre *Putarity* Nikáné ellen és ismeretlen tettesek ellen felekezeti eljárást kezdeményezte.

Bizonyos, hogy ebben az ügyben bűnös bujtogatók üzérkednek s nem ártana, ha ezeket a veszedelmes és rosszakaratu pletykákat a legnagyobb szigorral kiirtanák.

Kormos Adolf és Szelléné.

(A vesztegetési bűnpörben elrendelték a vizsgálatot.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

A *Kormos-Szelle*-féle vesztegetési bűnpör tudvalevőleg itt Aradon is sokáig foglalkoztatta a bíróságot. Mikor aztán az ügy a vádtanács elé került, az aradi vádtanács azt mondta, hogy az ügy elbírálására csak a budapesti törvényszék lehet illetékes, mert a vesztegetés ott történt.

Ennek folytán az iratok felmentek a budapesti törvényszékhez, melynek vádtanácsa ma délelőtt döntött a vizsgálat kérdésében.

Tudvalevőleg *Kormos* Adolf kuriai bíró is, *Szelle* Józsefné is megfelebbezte azt a végzést, melylyel *Ribicey* Ferenc törvényszéki bíró *Kormos* és *Szelléné* ellen kihirdette a vizsgálatot.

Az iratok ennek folytán a vádtanács elé kerültek s most már a budapesti törvényszék vádtanácsa döntött a vizsgálat kérdésében.

Ez a döntés ma történt meg. *Cárán* Miklós táblai bíró elnökle mellett ült össze a vádtanács és hosszas tanácskozás után *Makuc* András dr. bíró előadása alapján helybenhagyták *Ribicey* Ferenc vizsgálóbíró azon végzését, melylyel *Kormos* és *Szelléné* ellen a vizsgálatot megindította.

Az indokolásnak egy része úgy szól, hogy a végzést már csak azért is helyben kellett hagyni, mert csak a vizsgálat során derülhet a kényes ügyre teljes világosság.

Mint hogy a büntetőperrendtartás 107. §-a értelmében a vádtanács határozata ellen további felebbezésnek nincs helye, a vizsgálat most már megindul és pedig *Szelléné-Fischer* Margit ellen megvesztegetés vétsége, *Kormos* Adolf kuriai bíró ellen pedig megvesztegetés büntette címén.

Kormos Adolf védelmével *Eötvös* Károly országgyűlési képviselőt, *Szelléné* pedig *Báttaszéki* Lajos dr. fővárosi ügyvédet bizta meg.

Magáról *Szelle* Józsefről a következő újabb értesüléseink vannak:

Érdekes és furfangos módon akarja *Kertész* Miksa dr. csódtömeggondnok megtudni, hogy hol tartózkodik *Szelle*? Holnap kérvényt fog beadni a csódbírósághoz, melyben a következőket mondja:

Vb. *Szelle* József csódtömeggondnok a folyó évi július 11-ik napjára kitűzött felfedező eskü letételi határnap elhalasztatott.

Miután pedig a pótleltározás be van fe-

jezve, ennél fogva esedezem, miszerint a közadós *Szelle* József által leteendő felfedező eskü letételére újabb határnapot kitűzni és arra közadást megidézni méltóztassék.

Tisztelettel

Dr. Kertész Miksa
mint vb. *Szelle* József
csódtömeggondnok.

A határnapot a csódbíróság előreláthatólag rövidesen ki fogja tűzni és az idézést *Szelléné* személyesen kézbesíteni fogja.

Ha a kézbesítő *Szelléné* nem találja, megkeresés útján *Riverián* ha ugyan ott van, vagy más tartózkodási helyén fogják kézbesíteni. Azt hisszük azonban, hogy erre nem lesz szükség, mert *akkorra Szelle* már le lesz tartóztatva.

A hoinapi árverésen először a *Szelle* könyvtárát fogják dobra ütni. Ez el fog tartani délelőtt, délután pedig a zongorák kerülnek sorra. Elsoroljuk azokat a fontosabb műveket, melyek holnap eladás alá kerülnek. A felsorolandó munkák csaknem mind diszművek. A számok a kikiáltási ár: jelentik.

Tompá összes művei 8 korona, Arany János 20 kötet 40 korona, Vörösmarty 28 kötet 46 korona, Mikszáth 2 kötet 4 korona, Dózsi művei 2 korona, Dante művei 2 korona, Kerekgyártó Magyarország története 3 kötet 7 korona, Vas Gereben 10 kötet 20 korona, Sorel: Európa és a francia forradalom 8 korona, Magyar Lexikon 17 kötet 102 korona, Vas Gereben 10 kötet 20 korona, Marlitt művei 8 kötet 12 korona, Szilágyi: Századok 6 kötet 12 korona, Ribáry: Világtörténet 8 kötet 24 korona, Göthe 2 kötet 4 korona, Osztrák-magyar monarchia irásban és képből 6 kötet 80 korona, Kossuth: Irataim 3 kötet 30 korona, Schiller művei 4 kötet 12 korona, Magyar művészalbum 8 korona, Pallas Lexikon 39 korona, Körner művei 4 korona, Schlosser Világtörténet 18 kötet 30 korona, Byrehius Thierleben 10 kötet 20 korona, Lessing 13 kötet 26 korona, Shakespeare 12 kötet 60 korona, Göthe 4 kötet 8 korona, Heine 7 kötet 14 korona, Schiller 15 kötet 30 korona, Saphir 5 kötet 10 korona, Paul de Kock 5 kötet 8 korona, Byron 3 kötet 6 korona stb.

Van ezeken kívül nagyon sok más könyv, részint diszkötésben, részint közönséges vászonkötésben.

Imling Konrad miniszteri kiküldöttet itt léte alatt nagyon sok aradi ember kereste fel *Szelle* József elleni panaszokkal. *Imling* kijelentette, hogy nem azért jött Aradra, hanem más ügyben, de azért az írásbeli panaszokat magához vette azon igérettel, hogy illetékes helyre fogja juttatni.

HIREK.

Meghívó.

Az aradvárosi szabadelvűpárt végrehajtó-bizottsága f. hó 11-én, azaz szerdán délután 3 órakor, nagyválasztmányja pedig ugyanazon nap délután fél 4 órakor a *Millennium* vendéglő külön termében ülést tart, melyre a bizottsági, illetve nagyválasztmányi tagurakat e helyen is tisztelettel meghívom.

Arad, 1901. szeptember 10.

Tagányi István,
pártelnök.

Goldmann Emma.

— Az elfogott anarchista-nőről. —

Arad, szeptember 10.

Azok a hatóságok, amelyeknek az a feladata, hogy ellenőrizzék a veszedelmes anarchistákat, *Czolgoszt* még névről sem ismerték. Nem lehetetlen azonban, hogy a merénylő

mégis valamely anarchista testülethez tartozik. Czolgosz bevallotta, hogy egy beszéd birta rá a merényletre, amelyet *Goldmann* Emma, a hírhedt anarchista-nő, tartott egy anarchista-gyülekezeten.

Goldmann Emma — akit ma hir szerint letartóztattak — egy igen jelentéktelen külsejű, karcsu hölgy; arca betegesnek látszik s igen szép fekete szemei vannak; egyike a tett-propaganda legügyesebb és legerélyesebb képviselőinek. Állítólag Oroszországból származik és 33 éves, de már kicsi kora óta Amerikában lakik. Már évek óta az a hivatása, hogy mint az anarchizmus vándorapostola, sorra járja az amerikai városokat s tüzes szónoklásokkal agitál az anarchizmus érdekében. Soha sem utazik egyedül, hanem mindig egy anarchista-val s gyakran változtatja a kíséretét. Legutóbb Chicagóban tartózkodott. *Umberto* olasz király meggyilkoltatása után Angolországban körutazást tartott s beszédeket mondott az anarchista-klubokban.

Egy londoni távirat szerint *Goldmann* Emma nem orosz, hanem németországi származású. Igen gyöngye szervezetű, alacsony leány, az arca sárgás s a haja és a szeme fekete. Fiatal korában egy Schwitz-rendszerű munkahelyben dolgozott s itt lett anarchista-vá, a chicagói 1887-iki anarchista-klubkal együtt, akiket fölakasztottak. 1898-ban egy beszéde miatt, melyben a munkanélkülieket a törvények megszegésére szólította föl, New-Yorkban be is osukták. Mióta kiszabadult, azóta cikketeket írt az anarchista lapokba s beszédeket és fölvadásokat tartott. Egyik szeretőjét: *Bergmann* kivégezték, mert a nagy homestedi sztrájk alkalmával agyonlőtte *Fricket*, a Carnegie-gyárak igazgatóját. Amerikában *Goldmann* Emma szerzett legtöbb hívet az anarchizmusnak.

Árlejtés rendőri segédlettel.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 10

Ritka eset fordult elő ma délelőtt *Bárcay* István székesfővárosi tanácsosnál: az, hogy a máskülönbek békés árlejtőzök, a csöndes vállalkozók, lázadásban törtek ki.

A dolog úgy történt, hogy mivel sem a központi városi tanácsmerme, sem a félmeletlen levő kis terem nem állott rendelkezésre, *Bárcay* István tanácsos a saját ügyosztályában tartotta meg az árlejtést s mivel a vállalkozó urak az ajánlatok zárt borítékainak a fölbonthatása után sem akartak a teremből kimenni, a tanácsos őket erre erélyes hangon szólította föl. Ez sem használt, sőt a vállalkozók nagy tömege zajongani kezdett s ilyenféle fölkiáltások voltak hallhatók:

— Ez már mégis csunyaság. Mit parancsolgat nekünk egy tanácsos? Minket *Bánffy* is szívesen fogadott! . . .

Bárcay tanácsos egyideig csak tűrte a rakoncátlanokot, hanem egyszerre megnyomta a villamos esengőt és sugott valamit a berohanó hivatal szolgáknak.

Alig telt el öt perc és két fegyveres rendőr jelent meg a küszöbön. Erre rögtön óriási pánik ütött ki a vállalkozók között s úgy rohantak ki, mint a parancsolat és estek — nemcsak ők, hanem az árlejtőzök is.

Az árlejtés ezután a rendes keretek között ment végbe: a főváros vagyoni előnyére és a vállalkozóknak sem kárára.

— **Bosznia kormányzója Aradon.** Magas katonai vendége volt ma Aradnak: pár óra hosszat itt időzött *Appel* br. tábornagy, Bosznia katonai kormányzója. Az öreg generális bevásárlásokat eszközölt s azután *Németh-Sághra*

hajtattott kocsi, a hol tudvaleg nagy földbirtoka van. *Appel* br. minden évben pár hetet szokott birtokán tölteni s ilyenkor többször rándul be Aradra. Jellemző adat gyanánt említhetjük meg, hogy a kormányzó mindenkor közönséges paraszt szekéren teszi meg *Németh-Ságh* és Arad között az utat.

— **Szabadelvű szabadelvű ellen.** A legújabb statisztika szerint *nyolcvannégy* választókerület van, amelyben szabadelvű párti jelöltek küzdenek egymás ellen, megosztva a kerület szabadelvű pártját az — ellenzéki jelölt javára. Eddig még sohasem volt rá példa, hogy ilyen nagy számmal küzdenek egymás ellen szabadelvű jelöltek, s ez a körülmény aggodalomra is ad okot a szabadelvű választópolgárság körében. Várják, hogy a szabadelvű párt végrehajtóbizottsága, mely hir szerint e hónap 13-án tartja első ülését, valamelyes határozatot hozzon e káros tünet esetleges következményeinek elhárítására.

— **A makói kiállítás bezárása.** Mint makói tudósítónk írja, tegnap délután zárták be az ottani helyi kiállítást, mely hat héten keresztül volt nyitva. Rövid volt a bezáró aktus. *Hervay* István végr. bizottsági elnök beszéde után *Meskó* alispán zárta be a kiállítást, szép szavakban hívta föl az iparosokat és a közönséget, hogy a kiállítás tanulságait hasznukra fordítsák a közérdek szolgálatában. A makói kiállításnak összesen 30 ezer látogatója volt, úgy, hogy nem járt kárral a vállalat, mely 8000 koronáért vette meg a belépő díjakat. Deficitje alig lesz a kiállításnak, de ez azért nem siker, mert az állam, a püspök, a város és mások által adott jelentékeny összegek mind elhasználtattak és a kiállítás bruttó költsége haladja az *ötvenezer* koronát, ami sokkal több annál, amit egy kisebb helyi kiállításra el szabad költeni. Utólag bizonyára belátják ezt a különben csinos kiállítás rendezői is, valamint belátják azt is, hogy a külsőségekre fordított nagy summákat célszerűbben és eredményesebben lehetett volna fölhasználni a makói kisiparosok igazi fölsegítésére.

— **Turfbotrány Alagon.** Az alagi versenyterén ma délután megint csinos botrány játszódott le. A botrány a 30 krajcáros publikumból került ki, a hol a fogadók reményeikben csalatkozva, inzultáltak egy istállótulaj onost, mert az ő lova jött be elsőnek. A 30 krajcáros hely közönsége a favorit *Anyicát* fogadta meg. Csaknem kivétel nélkül *Szemere* Kálmán kapitány istállójának befentesei azonban a *Szemere* istállója egyik lovát *Corodiált* fogadták meg magas összegekkel. A start sikerült és a lovak a távoszlopnál rendben haladtak. Itt aztán *Corodiál* előre tört és könnyű küzdelem után elsőnek futott be a célhoz. Mikor a közönség ezt látta, óriási abcugolással támadta meg *Szemere* kapitányt, abban a hiszemben, hogy összejátszás történt. Az abcugolást füttyölés, kiabálás tarkította, majd a vérmesebbek *köveket ragadtak s Szemere kapitányt dobálni kezdték.* Nehány kö *Szemere* arcát és hátát érte, úgy, hogy két esendő kisérőben fölszállott a vonatra és elutazott. A közönség azután is nyugtalanul viselte magát, bár a botrányok nem ismétlődtek meg.

— **Városi közgyűlés.** Aradváros törvényhatósági bizottsága holnap, szerdán délután 4 órakor tartja meg szeptemberhavi rendes közgyűlését *Urdán* Iván főispán elnöklése alatt.

— **Nincs pestis.** *Preysz* Kornél egészségügyi tanácsos ma fejezte be a vizsgálatot a fiu-me pestisgyanus esetben s táviratilag értesítette a belügyminisztert, hogy a gyanus haláleset nem pestistől származik.

— **Az új vámtarifa.** Bécsből távirják, hogy ott ma *Szell* Kálmán, *Goluchowszky*, *Kállay* és *Körber* miniszterek értekezletet tartottak. Az előértekezlet az önálló vámterület intézkedéseit tárgyalta. Az osztrákok kész megszerkesztett tarifával álltak elő, magyar részről ezt nem készítették el, hanem kívánságaikat a tárgyalás folyamán esetenként fogják érvényesíteni. E szerint az új vámtarifa az ipari váموkat erősen emelni fogja. A gabona-vámok mérsékelten emelkednek. Ez utóbbi intézkedés azt célozza, hogy a buza árak a belföldön emelkedjenek s ezzel a magyar agráriusok egyik főcélja eléressék. A tárgyalások a vámtarifa ügyében folyó hó 16-án kezdődnek.

— **Aradi művésznövendékek.** Egyszerre három művészifju is fordult most Arad városához segélyért. Két festő és szobrásznövendék. Mind a három ügyes és talentumra való dolgokat mellékelt segélyt kérő folyamodványához. Az egyik *Sebők* János szobrásznövendék már a múlt évben is kapott 600 korona stipendiumot és az idén újból kéri ezt. Csakhogy kérvénye megkésve érkezett, úgy, hogy a holnapi közgyűlésen már nem kerülhet elintézés alá, hanem az októberi közgyűlés fog benne dönteni. *Sebők* egy bizonyítványt is csatolt kérvényéhez, melyet *Bernauer* János, müncheni tanár, München város modellmintázója állított ki. Ebben a kérvényben elmondja, hogy *Sebők* igen tehetséges, talentumos és szorgalmas tanítványa, ki kellő anyagi támogatás mellett még sokra veheti művészpályáján. A másik kettő *Illene* Lipót és *Kiss* Károly. Az előbbi már járt festőiskolába, az utóbbi még nem részesült semmiféle művészi kiképezetésben, és naturalista létére igen szép dolgokat produkált. Mind a három ifju aradi származású, az utóbbi kettő még eddig nem részesült anyagi segélyben. Kérvényeik fölött a holnapi közgyűlés fog dönteni.

— **Az új ágyuk** Budapestről telefonálja tudósítónk: a most lefolyt veszprémi tüzéségi gyakorlatokon kitűnt, hogy a kísérletezés alá veti ágyuminták közül a bécsi arzenálban előállított kovácsolt bronz-ágyuk anyagokra nézve minden követelménynek megfelelnek, szerkezetre nézve pedig az *Eberhardt*-félék a legjobbak. Ezeknél az ágyutalp mozdulatlan, míg az ágyucső lövés után a visszalökés által egy bölcszerű szerkezetbe szalad vissza és rugók által eredeti helyzetébe jön. A többi mintasarkantyú szerkezetű, melyeknél az ágyuk újra való beállítása rendkívül időrabló és körülményes. Remélik, hogy a kovácsolt bronz-ágyut tovább is fenntarthatják, a talp-szerkezeten pedig folytatják a kísérletezést, amit előreláthatólag csak a jövő tavasszal fejeznek be.

— **Vilma királynő és az anarkista.** Egy *Jaffei* nevű *milanoi* anarkistát a minap kitiltottak Olaszország területéről. Az anarkistát elutasítása előtt meginterjuvolta egy újságíró, mert manapság az anarkisták épp oly érdekesek, mint a királyok. *Jaffei* nyurga, szőke ember, apatikus világos szeme csak akkor éled fel, ha beszél. Külsejéből úgy látszik, hogy gyöngyeiméjű, de a rögeszme hatása alatt nagy akarat-erőt tud kifejteni. Ez a nem épp barátságos külsejű anarkista a következő „kalandját” beszélt el az újságírónak:

— A *chiasso*i pályaházban voltam, mint vasúti szolgálka alkalmazva. Egy napon *Vilma* hollandi királynő is átuazott az állomáson. Az a pompa és fény, amit a királynő és kísérete ki fejtett, éles ellentétben volt azzal a kirívó nyomorral, amit a pályaházban ugyanakkor megjelent olasz kivándorlók mutattak. Ez olyan hatással volt rám, hogy elsápadtam és ingadoztam. A fiatal királynő, aki a szinte néptelen perronon egyedül sétált, felém jött és kérdezte

tőlem, mi bajom. Sőt még egy pohár marsalai bort is hozott nekem. Még aznap elutaztam Chiassoból.

— **Szilágyi Dezső hagyatéka.** Allamférfiunk, a ki végigjárta a hatalom polcát, a legnagyobb kincse az a kincs, amit — nem harácsoló össze magának a közügyek szolgálása közben. Ma fejezték be Szilágyi Dezső hagyatékának hivatalos leltározását. Minden gazdagsága azok a képek, szobrok és könyvek voltak, amiket nemes műizléssel vásárolgatott össze, hogy szebbé, derültebbé tegye komor, legényes lakását. A hivatalos becslés szerint mind a műtárgyak összes értéke százezer korona. Ez volt az ő dicsőséges pályafutásának minden anyagi eredménye. Szellemi hagyatékának leltározását majd a jövő idők történelme fogja elvégezni.

— **Királyok kézirata.** A Párisban megjelenő *Matin* írja, hogy az egyes uralkodók autogrammainak nagyon különböző ára van. Egyáltalában azoknak az uralkodóknak, akik erőszakos halállal haltak meg, sokkal drágább a kézirata, mint akik természetes halállal haltak meg. Franciaországban például a lefejezett *XVI. Lajos*, vagy a meggyilkolt *IV. Henrik* egy-egy kezevonásáért szívesen adnak 4—5000 frankot, míg *XVIII. Lajos* vagy *X. Károly* kéziratait egy két Lajos aranyon meg lehet szerezni. Azoknak az uralkodóknak az autogramma, a kik sokáig éltek, tehát alkalmuk volt írni, szintén olcsó. Példa erre a nemrég elhunyt *Victória* angol királynő, a kit pedig az angolok nagyon szerettek s mégis a napokban négy, sajátkezűleg írt levele (1880—1889-ből) potom 260 koronán kelt el. Az összes élő uralkodók közt legdrágább a *cár* kézirata. Keveset ír s így nagy ritkaság kéziratait látni. *II. Vilmos* császár kézirata azonban alacsony áron szerepel a piacon. Átlag 10 koronát adnak egy aláírásáért, melylyel az uralkodó tudvalevőleg nem fukarkodik. Ugyancsak könnyű megszerezni az angol és az olasz királyok kéziratait. *Vilma* királynő levelei szintén olcsók, de azért legolcsóbb a *monakói* fejedelem kezeírása, mely a napokban egy koronán kelt el.

— **Halálozás.** *Római* Ferenc életének 36-ik évében Aradon elhunyt.

— **Bírák a választási mozgalomban.** *A. M. Szó* írja: A képviselőválasztások fölötti bíráskodásról szóló törvénynek, különösen 3., 166—168. §-ainak az a tulajdonképpeni célja, hogy a közigazgatási és állami tisztviselők a képviselőválasztástól, a politikai pártélet küzdelmeitől s azoknak közvetlen irányításától távol tartassanak. A közigazgatási tisztviselőkkel rendben vagyunk; tulkapásaiknak utját vágta a miniszterelnök szigora. Másként áll a dolog némely bíróságoknál, minthogy egyes kerületekben a főszolgabírák eddigi szerepét törvényszéki elnökök és járásbírák akarják felváltani s hónapok óta házalnak, korteskednek alárendelt tisztviselőkkel, hivatalnokokkal és bírósági végrehajtókkal önjelöltségük és megválasztásuk érdekéből. Vajjon mi lesz az igazságszolgáltatásból ama kerületekben, melyekben az ily mozgalmak előbb-utóbb érdekszövetkezeteket fognak létesíteni: a bírák, ügyvédek, ügyfelek, a bírósági végrehajtók között? Beszéljük, hogy az ez idő szerint még fungáló bírósági önjelöltek, miután részben saját maguk, részben alárendelt közegek és hozzátartozóik: „a hatáskörük alá tartozó kerületekben” megválasztásukat már jól elkészítették: áthelyeztetésüket, illetve nyugdíjaztatásukat kérték. — Ismerve az igazságügyminiszter felfogását és igazságosságát s tudva, mily feltékenyen őrzi az igazságszolgáltatás jóhírnevét, meg vagyunk győződve róla, hogy nem fog kéreéseik teljesítése által segédkezet nyújtani a törvény kijátszására és nem fogja jutalmazni az országra nehezülő magas nyugdíjakkal egyes bírósági közegeknek az 1877. évi VIII. és 1899. évi XV. törvénycikkek rendelkezéseibe ütköző, törvénytelen eljárását. Követelje csak be a je-

löltséget felajánló aláírási ivatek, hasonlítsa azokat össze a választók névjegyzékével, — bírósági tárgymutatókkal, — vizsgáltsa meg, hogy: a választók hol, kinek a kérésére s minő információk közt írták alá, s mindjárt meggyőződhetik: a bírósági jelölt urak népszerűségéről, eljárásáról s a hivatalos hatalommal való visszaélésekről. Ha pedig a nyugdíjazásra azok az urak csakugyan megértek volna, vagy az igazságszolgáltatás érdekei megkövetelnék: az a választások megejtése után is megtörténhetik.

— **Nők az egyetemen.** Zágrábról írják, hogy a hivatalos lap mai száma közli a rendeletet, a mely szerint a horvát nők az egyetemet, mint rendes hallgatók látogathatják.

— **Rendőri brutálítás.** Nagyváradról távirják, hogy ott ma *Mungo* Togyer kocsiist szabálytalan hajtás miatt a rendőrséghez citálták. Mielőtt a kihallgatásra került a sor, *Mungo* összetűzött a rendőrökkel, erre 12 rendőr neki esett s úgy össze-vissza verték, hogy a kocsiist az irgalmassok kórházába kellett szállítani.

— **Alföldi dalos-szövetség.** A kassai versenyen több dalárda mellőzve érezte magát. Ezért a központi egyesületből 14 dalárda kilépett és *Szeged* központtal *alföldi dalos-szövetséget* alapítanak, a mit a szegediek tegnap tartott gyűlésükön határoztak el.

— **Életunt joghallgató.** Budapesti tudósítónk táviratozza: Ma reggel egy lövés zaja zavarta fel a Royal-szálloda csendjét. A lövés a negyedik emelet 400 számú szobájában dördült el. Feltörték az ajtót és átlőtt mellel, az ágyon fekvő találták a kis szoba lakóját, *Spiró* Antal 22 éves joghallgatót. A mentők hamarosan kivonultak a súlyosan megsebesült fiatal emberhez és sebét bekötözve a Rókus-kórházba szállították. *Spiró* Antal tegnap jött Ó Bécseről. 8 órakor bérelte ki a szobát és rögtön nyugalomra tért. A szobapincérnek meghagyta, hogy reggel ne háborgassák. Negyed 8 órakor aztán mellbe lötte magát. Levelet nem írt és így nem tudják, hogy miért akart meghalni.

— **Oltár elől a tömlőche.** A vásárhelyi rendőrség egy vakmerő csalót tartóztatott le éppen akkor, mikor menyasszonyával az oltár elé akart lépni. A jómadár már meg is kötötte házasságát a polgári anyakönyvvezető előtt s csak a templomi esküvő volt hátra, mikor a rendőrök elcsípték, mert a polgári és egyházi házasságkötés közti rövid időt arra használta fel, hogy esküvőjéhez inget, gallérokat és nyakendőt szerezzen család utján. Ez a nevezetes firma, a multkor *Grosz* Péter órától egy ezüst órát és láncot vásárolt 46 korona értékben s mikor ennek kifizetésére került a sor, azt mondta az órásnak, hogy nincs nála pénz, hanem küldje el vele segédjét, majd a lakásán kifizeti az óra és láncot árát. *Grosz* Péter el is küldötte az ismeretlen emberrel segédjét, de ettől utközben, mikor már órákig vezette keresztül-kasul a városban, egy zugutcában megszökött az ismeretlen s többet nyomába sem akadtak. Ugyancsak aznap *Fülöp* ékszerésznél is megjelent a vakmerő csaló s a fentihez hasonló módon *Fülöp*től is kicsalt 2 arany-gyűrűt és 1 pár fülöngyűgöt. A rendőrség csak most akadt rá. Egy üzletből kijövet fogták el. Kiderült, hogy az illetőt *Juhász* Kis Istvánnak hívják, s az ingeket, gallérokat és nyakkendőket azért akarta kicsalni *Hegedűstől*, hogy teljes paradéban mehessen a templomi esküvőre. Miután *Juhász* Kiss István teljes beismerésben volt és szökésétől sem kellett tartani, szabadlábra helyezték, hogy elrebegehessen menyasszonyának az oltár előtt a „holtomiglan”-t.

— **Hány levelet kap a király?** A *Matin* című francia ujság nemrég érdekes kimutatást közölt a koronás fejedelmek levelezéseiről. E kimutatás szerint királyunk naponként átlag háromszáz levelet kap. Most egy udvari öhivatalnok, ki a királyhoz érkező levelek felbontásával van megbízva, a következő érdekes részleteket mondja el: Ó felsége naponként körülbelül 80—120 levelet kap. E levelek legnagyobb része kérvény és hálairat. A leveleket legnagyobb részben a kabinetiroda intézi el. Csak ama leveleket, me-

lyeknek a borítékján levő címről is látszik, hogy magánlevél, bontja fel sajátkezűleg és intézi el a király. Ilyenek a külföldi uralkodók és családtagjainak levelei. Az érkező levelek borítékját számmal látják el és egy e célra szolgáló naplóban bejegyzik. Legtöbb levelet a király nevenapján, születésnapján és újévkor kapja. Magánleveleknek a királyhoz címzett leveleiből csak kis részt intéz el a kabinetiroda; a legtöbbet az illető miniszteriumnak küldik meg elintézés végett.

— **Ellopott éremgyűjtemény.** Nizsnij-Novgorodból jelentik: Az éjjel a Kreml-toronyban lévő műtörténeti muzeumból elloptak egy antik éremgyűjteményt. A tolvaj a torony egyik ablakán keresztül megszökött.

— **A gyomor mindenelőtt.** Egy francia ujság egy anekdotát elevenít fel, a mely szintén a spárgaidényhez fűződik. Szereplő Fontenelle, a nagy író és *Dubois* biboros voltak. Fontenelle száz éves kort ért el és ezt főleg annak tulajdonította, hogy minden tavasszal „végig-ette” a spárga-kurát. Az író jó barátja, *Dubois* biboros is rajongója volt ennek az életnek, de egy kis véleménykülönbséggel. A biboros fehér saucszal szerette jobban a spárgát, az író pedig ecettel és olajjal.

Egyszer de *Tencin* asszony meghívta egy tavaszi ebédre a két jó barátot. Kivülök pedig még nagy sereg vendéget. Tudta, hogy Fontenelle és *Dubois* mennyire szeretik a spárgát, tenát azt készítettett nekik. A felét fehér lében, a másik felét ecettel és olajjal. Fontenelle pontosan megjelent és miközben a többi vendéggel beszélgetett, a háziasszony megsugta neki, hogy lesz az ebéden spárga is.

— **Ecettel és olajjal?** — kérdezte most az író.

— Igen. De ugyanannyi lesz fehér lében is a biborosnak.

A biboros azonban sokáig váratott magára. Végre is küldtek érte. A hírnök azzal a rémitő hírrel tért vissza, hogy a biborost szélütés érte és meghalt.

— **Meghalt?** — kiáltozták mindnyájan.

— De hát igaz? — kérdezte Fontenelle könnyes szemekkel.

— Igen, magam láttam — mondta a hírnök.

Erre Fontenelle kiszaladt és hangosan beordított a konyhába a szakácsnak:

— **Jean!** A spárgát mind ecettel és olajjal!

— **Baltest elítélték.** Kolozsvárról táviratozzák, hogy *Baltes* András, a *Tribuna* szerkesztőjét, izgatás miatt két esztendei államfogházra ítélték.

— **Elsülyedt gőzös.** Párisból táviratozzák: A Brest és Dunquerque között közeledő *Leon* nevű helyi gőzös elsülyedt. Két matróz és két utas vízbefut.

— **Öngyilkossági kísérletek.** Budapesti tudósítónk jelenti: *Kadél* Sándorné, született *Olták* Mária az István-tér egyik padján marólugot ivott. A Rókusba vitték. — *Zilinger* Alajos hivataloszlaga a győri-u. 18. szám alatti lakásán az ablakfára akasztotta magát. Még élve lemetsették és a Szent-János kórházba vitték. — *Novák* Mária könyvkötő az éjszaka a Mária Terézia-tér 18. szám alatti lakásán patkánymérget ivott. Súlyosan összeégett belsővel ápolják a Rókus-kórházban.

— **Kossák József** csász. és kir. udvari fényképész Templom-utca 2. szám. Felvételeket eszközöl minden időben saját műtermében és házon kívül.

— **Minden tapasztalt ember** tudja, hogy a mostani átmeneti időjárás az egészségre nézve a legveszélyesebb. Ennél fogva az óvatos öltözködés feltétlenül szükséges. Meleg alsó ruhák, Jäger-fele trikók, megfelelő harisnyák, kezyük, úgy felnőttek, mint gyermekek számára, esernyők a legfinomabb kivitelben stb. a jelenlegi készlet érvényesítése miatt rendkívül jutányos áron, nagy választékban árusítatnak *Porter* Vilmos koronás áruházában Aradon, az *Andrássy-téren*, a Központi szálloda épületé-

ben. Bárkinak melegen ajánljuk eme kitünő forrás igénybevételét.

— **Köszönetnyilvánítás.** Az aradi ujoncok egy része táncvigalmat rendezett az aradi honvédegylet javára, mely mulatságból kifolyólag 86 korona 2 fillér jutott az öreg honvédeknek.

Az aradi 48—49-iki honvédegylet elnöksége ezúton is hálás köszönetet mond a nemesszívű hazafias adományért. *Simay István* elnök, *May Soma* jegyző.

— **T. Üzletfeleink** szíves tudomására hozzuk, hogy *Révész Nándor* könyv- és papirkereskedő urat (Szabadság tér 20. szám. Telefon 265 sz.) képviselősséggel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdánkat, valamint az Aradi Közlöny kiadóhivatalát érdeklő megbízásokat.

Arad a múlt hóban.

— A polgármester jelentése. —

Arad, szeptember 10.

Salac Gyula kir. tanácsos, polgármester augusztus hóra vonatkozó jelentését a következőkben terjeszti elő a törvényhatósági bizottságnak:

(Közegészség, népesedés.)

A közegészségi viszonyok javultak, a betegülések száma és súlyossága csökkent, a halálozás alább szállott, és pedig az összes halálozás 14-el, városi illetőségűek szintén 14-el, az újszülöttek száma pedig az elhaltakét 67-el haladta meg. Betegségek közül tulnyomó számban jelentkeztek a gyomor és bélhuzam hurutos bántalmái; a váltóláz gyakran, ellenben a légző szervek hurutos és gümőkörös betegülései ritkábban mutatkoztak. A heveny fertőző kórfomák szintén alább hagytak nevezetesen a tífusz 11 esettel fordult elő, a vörheny 8, a diphteritis, a hőkhurut és gyermek-ágyi láz egy-egy esettel jelentetett b.

A trachomás betegek száma volt július hó végén 8, szaporodott 2, gyógyult 2, maradt 8, a kórházban kezeltetik 7, idegen 1. Elhalt összesen 97 egyén, 51 férfi, 46 nő, az elhaltak között helybeli 86, idegen 11. Baleset következtében meghalt 2, öngyilkosság előjött 3, halva született 3. A városi lakosság halálozási évi aránya 1000 : 19—1/10. A megyei közkórházban ápolatott 443 egyén, az izraelita kórházban 14, ezek közül gyógyult 144, javult 95, meghalt 19. Az ápoltak között helybeli illetőségű volt 45.

A népesedési viszonyokban változás nem állott elő. Élve született 153 gyermek, 80 fiú, 73 leány; törvénytelen 23. A születések évi aránya 1000 : 37. Házasság kötöttetett 33.

(Rendőri ügyek.)

A személy- és vagyonbiztonság nagyobb mérvű bünesetek által megzavarva nem volt. A 75 esetben felmerült kisebb tolvajlás tettesei 65 esetben kinyomoztattak. A kihágási bíróságnál július hóról elintézetlen maradt 105 ügy, augusztus hóban befolyt 263, elintézés alatt állott összesen 368, tárgyalás alatt maradt 64. Letartóztatott, részben előállítottatott 134 egyén, ezek közül elítéltetett 102, a bíróságnak átadott 4. Kiutasítottatott 43. A kapitányi hivatal hatáskörébe tartozó kisebb kihágási ügy tárgyalatott és elintézettetett 11. Letartóztatva volt 165 egyén, eltoloncoltatott 5.

A bejelentési hivatalnál bejelentetett 1649 beköltözés és 1409 kiköltözés. Bejelentés mulasztásért büntetett 5 egyén. Bejelentetett s nyilvántartásba vétetett 742 cseléd és 1277 gyári munkás. A vendéglőkben szállva volt 1369 utas. A szolgálati viszonyból eredő panasz tárgyalatott 46, büntetett 36 cseléd.

(Ipar-ügyek, szegények.)

A kapitányi hivatalnál, mint iparhatóságnál iparjogositványt nyert 9 iparos, 30 kereskedő, iparát áthelyezte 2 iparos, 1 kereskedő, megszüntette 8 iparos, 6 kereskedő. A tanonclajstromba bejegyeztetett 18 iparos, 15 kereskedő tanonc; felszabadult 15 iparos, 3 kereskedő tanonc. A viszony megszünt 3 iparos, 1 kereskedőnél. Iparkihágási ügy tárgyalatott 4, büntetett 3 iparos, 1 kereskedő. Munkakönyvet kapott 18 segéd, azzal jelentkezett 78, ideiglenes igazolványt kapott 3, azzal jelentkezett 12.

A városi szegény ápolásban elhelyezve

volt 105 egyén, kibocsájtatott 6. augusztus hóban felvétetett 7, maradt e hó végén 106. Élelmezésükre 3238 adag melegétel és ugyanannyi adag kenyér szolgáltatott ki. A havi segélyben részesített szegények száma volt 655, augusztus hóban felvétetett 3, amaratott e hó végén 658. A város közönsége által tartott árva és lelenc gyermekek száma volt 17. Nem a város közönsége által tartott dajkaságba adott gyermekek száma volt június hó végén 123, augusztusban bejelentetett 2, anyjának visszaadott 3, maradt e hó végén 122.

(Egyéb ügyek.)

Tűz 7 esetben volt, nagyobb arányokat azonban nem öltött.

A községi bíróságnál július hóban befolyt 1130, ebből elintézetett 1130. Végrehajtás foganatosítottatott 227, árverés tartatott 4. A katonai ügyek szabályszerűen vezetettek. Tartózkodásra és távozásra jelentkezett 324 közös haderegbeli és 307 honvéd-tartalékos. Utóállítottatott 1 idegen illetőségű hadköteles. A város terhére vendéglőkben elszállásoltatott 1 tábornok, 8 törzstiszt és 14 főtiszt.

(Adó, és pénztárak.)

Az adóbehajtás eredménye a következő volt. Befolyt: állami adó 167244 kor 19 f. leiratott 193269 kor. 76 fill. összesen 360502 kor. 95 fill. hadmentességi díj 444 kor. 04 fill., jog- és bélyeg illeték 7859 kor. 24 fill., községi adó 74892 kor., 67 fill., leiratott 112144 kor., 51 fill., összesen 187037 kor. 18 fill., utadó 8129 kor., 45 fill., leiratott 54 kor. 10 fill., összesen, 8783 kor. 55 fill., átírási díj 4151 kor. 04 fill. iparkamarai díj 398 kor. 97 fill., idegen közadó 694 kor. 85 fill., leiratott 18309 kor. 64 fill. összesen 13004 kor. 49 fill., szárazér szabályozási költség 1860 kor. 55 fill., csatornázási költség 18932 kor. 99 fill. Az árvapénztár forgalma volt bevételben a múlt havi maradvánnyal együtt 536294 kor. 49 fill., kiadása 16722 kor. 96 fill., maradvány 619571 kor. 53 fill.

A házi pénztár bevétele volt 198287 kor. 89 fill., kiadása volt 170418 kor. 95 fill., maradvány 27868 kor. 94 fill. Az utépitési alap bevétele volt 20056 kor. 19 fill., kiadása volt 12633 kor. 15 fill., maradvány 9423 kor. 04 fill. A különféle alapok bevétele volt 808674 kor. 40 fill., kiadása volt 88278 korona 74 fillér, maradványa 715400 korona 66 fillér. Követvám befolyt 7406 kor. 29 fill. Helypénz befolyt 7766 kor. 27 fill. Partvám befolyt 1096 kor. 56 fill., összesen 16299 kor. 10 fill. Kiadás volt 3015 kor. 25 fill., maradt tiszta jövedelem 13283 kor. 25 fill.

A mértékhitelítő hivatalnál hitelesítettet 52 drb. folyadék mérték, 843 drb. hordó, 89 drb. száraz tárgy mérő, 11 drb. mérleg, 75 drb. súly. Hitelesítési díj befolyt 757 korona 10.

Az állategészségügyet illetőleg a fertőző betegségek közül a következők fordultak elő: Sertésvészben elhullott 3 sertés, veszettség 1 kutyán észleltetett, mely kirtatott.

KÖZGAZDASÁG ES KÖZLEKEDÉS.

Uj-aradi heti gabnavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, szeptember 10.

A behozatal ma mintegy 2500 métermázsza, az árak tartottak, de a legnagyobb rész 5—10 kr árengedménnyel kelt el.

Rozs mérsékelten, árpa és zab gyéren van kínálva, ez utóbbiban azonban a kereslet meg lehetős élelnk.

Mai árak: Az árak 50 kilogramm súlyegységet véve alapszámításnak, korona értékben:

Uj-buza I-ső minőségű 7.10—7.20.
Uj-buza közép minőségű 6.90—7.00.
Tengeri 4.50—4.60.
Uj rozs 5.60—5.70.
Uj árpa 5.30—5.40.
Uj zab 5.80.—6.—.

S z e s z ü z l e t.

— Szeptember 10. —

Mai jegyzéseink: Készárú nagyban nyers szesz 115 korona, kicsinyben 117 korona; finomított szesz nagyban 118 korona, kicsinyben 120 korona hordó nélkül, per 100 liter o/o, beleértve 70 korona fogyasztási adót. Száritott moslék: 12.80—13.— korona mmázsánként.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 10.

Déltőzsde. A buzakinálat kielégítő, a vételkedv mérsékelte. Bágyadt irányzat mellett 28,000 métermázsza került forgalomba, 2 1/2—5 fillérig olcsóbb árakon. Egyéb gabonanemek bágyadtak. Időjárás szép.

Zárul 12 órakor:

Buza októberre	7.81—7.82
Buza 1902. áprilisa	8.26—8.27
Rozs októberre	6.67—6.68
Rozs 1902. áprilisa	6.95—6.96
Zab októberre	6.48—6.49
Zab 1902. áprilisa	6.87—6.88
Tengeri szeptemberre	5.09—5.10
Tengeri 1902. májusra	5.03—5.09

Zárul 5 órakor:

Buza októberre	7.82—7.83
Buza 1902. áprilisa	8.26—8.27
Rozs októberre	6.68—6.69
Rozs 1902. áprilisa	—
Zab októberre	6.56—6.57
Zab 1902. áprilisa	6.94—6.95
Tengeri szeptemberre	5.08—5.09
Tengeri 1902. májusra	—

Zárul 5 órakor: korona

Oszták hitelrészvény	624.75
Magyar hitelrészvény	631.—
Leszámitolóbank részvény	413.—
Ritma-Murányi vasmű részvény	430.—
Oszták-magyar államvasuti részvény	625.—
Közuti vasút	563.—
Városi villamos vasút részvény	281.—

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Szeptember 10. —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban 82—84 fillérig. Oreg közép páronként 300—400 kilogramm sulyban — fillérig. Flatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 90—92 fillérig, Flatal közép páronként 251—320 kilogramm sulyban 90—92 fillérig. Flatal könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 90—94 fillérig.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén.

Budapest, szeptember 10.

Magyar aranyjárdék 40/0	118.60
Magyar koronajárdék 40/0	92.70
Magyar arany 41/20/0	121.75
Magyar ezüst 41/20/0	100.40
Magyar keleti vasút	118.50
Magyar földtehermentesítési kötvény	92.25
Magyar italmegváltási kötvény	99.75
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	93.50
Magyar nyeresémsorsjegy kölcsön	176.—
Tiszaszabályozási és szegedi kölcsön	145.50
Oszták papírjárdék	98.30
Oszták járdék ezüst	98.25
Oszták járdék arany	118.90
Koronajárdék	95.30
1860-iki államsorsjegyek	140.—
Oszták magyar bankrészvény	1630.—
Magyar hitelbank részvény	634.—
Oszták hitelbank részvény	625.75
Oszták-magyar államvasút	624.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.—
Német birodalmi márka	117.12
London	239.30
Páris	94.99

Vasuti közlekedés.

(Érvényes 1901. évi május hó 1-től.)

ARADROL	ARADRA
Budapest felé indul:	Budapest felől érkezik:
Nagyváradra reggel 5.10	Személyvonat reggel 6.05
Gyorsvonat reggel 8.18	Személysz. tv. reggel 9.10
Személyvonat d. e. 11.20	Gyorsvonat délelőtt 11.51
Személysz. tv. d. u. 3.56	Személyvonat d. u. 3.55
Gyorsvonat délután 4.21	Gyorsvonat este 7.11
Személyvonat este 9.35	Samv. Szolnokról este 8.50
Erdély felé:	Erdély felől:
Személyvonat reggel 6.35	Soborsinról reggel 8.59
Gyorsvonat délután 12.11	Személyvonat d. e. 10.50
Soborsinról délután 2.04	Radnáról délután 2.36
Személyvonat d. u. 4.30	Gyorsvonat délután 4.06
Radnáról este 6.35	Személyvonat este 8.57
Gyorsvonat este 7.18	Gyorsvonat délelőtt 5.03
Temesvár felé:	Temesvár felől:
Személyvonat reggel 6.20	Vegyesvonat d. e. 10.43
Személyvonat d. e. 11.56	Személyvonat d. u. 3.44
Vegyesvonat délután 5.—	Személyvonat éjjel 10.55
Szeged felé:	Szeged felől:
Vegyesvonat reggel 7.12	Személyvonat reggel 8.38
Személyvonat d. u. 4.09	Vegyesvonat este 7.06
Brád felé:	Brád felől:
Személyvonat reggel 6.25	Borosbesről szv. r. 8.03
Vegyesvonat d. u. 12.06	Vegyesvonat d. e. 11.—
Borosbesig szv. du. 5.20	Személyvonat este 6.56

CSARNOK.

Josette.

Az Aradi Közlöny-nek franciából fordította:

Yvonne.

[3]

(Folytatás.)

Beszélgés közben ide oda járkált, letejfölözte a tejes fazekakat, sorba rakta a sajtokat, ügyes keze, mozdulatokkal. Mosolyogva beszélt, mosolya az ajkától a szeméig terjedt, egész arcát elöntötte, természetesen, sem túlfélénken, sem túlszabodon, nyugodt biztonságossággal és zémérmes arckifejezéssel, mely elöntötte volt öltözékének hanyagságával.

A dekadens poétát kezdte elbájosítani a leány kedves természetessége.

— Akarja-e megízlelni tejünket?

— Köszönöm . . . vissza kell térnem Talloires-ba.

Felkeivén közelebről nézte meg a házi oltárt.

— Kegyed szedte a virágokat?

— Igen.

— Tudja-e nevüket is?

— Bizonyára . . . A rózsaszínű cyclám, a kék gencsán.

— Monnyit tud kegyed! . . . Hol tanulta mindezt?

— A thones-i nővéreknél, hol tizenkét-éves koromig nővelde benvoltam.

— Hogy hívják kegyedet?

— Josette . . . Josette Bastian.

— Szép név . . . Vizontlátásra, Josette kisasszony, és köszönet, monda Marius egy pénzdarabot csusztatva a leány kezébe.

— Oh! uram, ez tulsok, tiltakozék ő, gondolja csak el! . . . egy pohár vízer!

— Nos hát, azért is lesz ez, amelylyel majd megkínál, ha ismét eljövök . . . Akarja-e még ezen felül a kezét is idenyujtani?

A leány kezét adva jó utat kívánt neki.

Ugyanazon este Marius felment Balmettes-be, és beszámolván kirándulásáról, részletezve fogadtatását a konyhóban és Josette kedvességét. Ez utóbbira fáradhatlanul mindig újra visszatért.

— Lám, lám, mosolygott az orvos, hogy belemelegedett! . . . Legalább ne szeressen belé, ez biabavaló fáradság lenne . . . A pásztorleányok éppenséggel nem olyanok mint az Önök párisi hölgyeskei . . . Okosak és nem hagyják magukat az idegeneköl elbolondítani. Ne szeressek belé? felelé Marius, vállát vonogatva; a szerelem, kedves uram, olyan mérreg, melylyel én visszaéltem, tehát nem hat többé reám . . .

Mindamellet két nap után ismét felment, és megismerkedett az egész családdal. Bastian apa, anya, Maurice és Josette tarsaságában reggelizett. A konyhobeli tejet, vaját és kenyeret kiválóan jóízűnek találta. Reggeli után Maurice elővette furulyáját, és megismergette vendégével a vidék dalait. Lassankint szokásává lón a költőnek, hogy kétszer-háromszor hetenként is felmenjen és a nap egy nagy részét ott töltse. A gyermekek, kiknek nyalánságokat hozott, megbarátkoztak vele. Josette mindig ugyanazon szívélyes mosollyal fogadta, és Bastian apó nem rökönnyödött meg a szeszély fölött, melynek a párisi ur gyakori látogatásait köszönheté. — Mariusnak eszébe jutott első gyermekora minden emléke; a legelők és erdők közepette érzé ismét egészséges falusi vérét, és minél inkább közeledett a földhöz, annál inkább ébredt fel szívében a földmívelői élet iránt való szeretet. A gyümölcs-száritás legkisebb részletei iránt érdeklődött; nézte, amint Bastian apó a sajtot készítette, vagy, amíg az apró gyermekek legeltették a nyájukat, beszélgetett Josette-el, ki a háztartás teendőit végezte, és barátjai a „Fekete Macska“ törzsasztalánál ugyancsak nevettek volna ha látnák a „Gyötrelemek“ költőjét, a mint a forrás medencéjére hajol, segítve a pásztorleánynak hogy vedreit megtöltse. Ő ez életben valami egyszerű és idyllikus bájít talált, mely gondolatban visszavezette a Biblia vagy Theokritus idejébe. Egészen más szellő fujdogált itt mint a Montmartre dombján és e fenyőillattól áthatott légkörben Marius kezdte szánalommal nézni a párisi élet beteges idegességét, természetlen fáradtságait és felületet, léha élvezeteit!

A peszsimista poéták szivszaggató vallomásai nem hatották meg többé, és most szivesebben olvasta Homert, mint Leopardit.

Leginkább szeretett Josette-el beszélgetni, és minél többet ériatkezett vele, annál inkább meggyőződött, hogy az sokkal többet tanult mint ő hitte. Savoya ezen részében az iskolákat nagyon jól látogatják és ezen magas csúcson sokat olvasnak az emberek, mialatt barmaikat legeltetik. Josette-nek nagyon helyes fogalmai voltak mindenről a természetben. Vele mindig volt miről beszélgetni, a nélkül, hogy a galanteria apró pénzét használta volna, melyre ugyszólván kötelezve éri magát minden férfi bárnely társaságban hölgygel szemben. Csupán egyszer vegyűit a szerelem egy diszkrét árnyalata beszélgetésükbe. Josette, Marius segítségével frissen kaszáit fücsomókat dobott egy kiterített lepedőbe. Mikor már óriási volt a csomag összekötötte a lepedő négy sarkát és készült azt a hátán hazavinni. Felállván, megcsuszott a lejtős réten és mikor Marius, ki előre ment volt, visszafordult, látta mint gurul a leány a széjjelszort fü között. A lepedő felnyit és a fü egészen elborította karjait, nyakát, haját. Egész arca nevetett. Fölötte vonzó volt e pillanatban. Ujból kellett kezdeni a munkát, amikor készen lettek, leültek mindketten hogy kipihenjék magukat.

Marius, ki inkább ijedt és meghiott volt mint fáradt nem tudott betelni Josette ragyogó szeméinek, hajos mosolyának és karcsu, de mégis formás derekának nézésével.

— Tudja-e hogy maga nagyon szép, Josette kisasszony? suttogá hirtelen.

— Nem vagyok sem szép, sem csunya, olyan vagyok mint mások sokan, felelé ő.

— Nem, nem, maga igazán nagyon szép . . . Nem mondták ezt magának?

— Igazán, nem, senki.

— Nos hát én mondom ezt magának, kiáltá Marius oly hevesen, hogy Josette zavarba jött.

Fejét lehajította és hirtelen észrevevén ruházatának rendetlen voltát, szemérmesen lehuzta szoknyáját fedetlen lábaira, aztán felkelve felvette a csomagot vállaira, és visszatért a konyhába.

(Folytatása következik.)

NAPIREND.

Szeptember 11. Szerda. Róm. kath. naptár: Jacint. — Protestáns naptár: Jacint. — Görög-keleti naptár (augusztus 29.): Ivan fejvetele. — A nap két 5 óra 17 perckor, nyugszik 6 óra 2 perckor. — A hold két 3 óra 42 perckor, nyugszik 5 óra 2 perckor.

Időjárás. Légnymás reggel 7 órakor 766.1 milliméter, délután 2 órakor 763.5 milliméter. — Hőmérsék reggel 7 órakor C° + 7.6, délután 2 órakor C° + 15.2. — Szél iránya és ereje reggel 7 órakor N. 3. délután 2 órakor EK. 3. — Felhőzet reggel 7 órakor többnyire derült, délután 2 órakor többnyire derült. — Csapadék az utóbbi 24 órában 0 milliméter.

Időjelzés. A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratát szerint a mai napra a következő időjárás várható: Hűvös, semmi vagy kevés csapadék.

Szabadságszolgálat emléktárgyak országos múzeuma (szabadságszolgálat emléktárgyainak országos múzeuma (szabadságszolgálat emléktárgyainak országos múzeuma) Nyitva van mindennap délelőtt 8 órától délután 6 óráig. Belpóti-díj: Hétköznapokon 40 fillér, vasárnap 20 fillér.

Kölcsey-könyvtár. Nyitva van vasár- és ünnepnapokon kivéve, mindennap 11 1/2—12 1/2 óráig. Helyiség: Ereklie-múzeum helyisége mellett ülésterem.

Szeptember 11. Városi közgyűlés délután 4 órakor.

Szeptember 15. Jegyzőválasztás Glogovánon.

Szeptember 21. Az aradi iparosifjak besorozottak egy részének tánevigalma (Vass-étterme.)

Szeptember 25. Körjegyzőválasztás Dézsnán.

Aradi nyári szinkör.

Szerdán, 1901. évi szeptember hó 11 én:

Ócska brigadéros.

Benekes bohózat 4 felvonásban. Irta: Feld Mátyás. Zenéjét összeállította: Barna Izsó.

SZEMÉLYEK:

Ócska László Polgár S.	Kötél Miska . Palágyi L.
Ócska Sándor Szóke S.	Trombitás . . . Cakó Vilmos.
Rákóczi Armin Szadai F.	Szikviz Emőd László Gy.
Róka Menyhert Nemes S.	Helén Komlósy I.
Nyúl Pál Boda Ferenc.	Gabriella Rónai Rózi.
Talicska Misó Mezei Péter.	Vilma Garai Ilona.
Fiber Bács Károly.	Január Mórné Kalocsa R.
Dilli leánya . Felhő Rózi.	Dunna Ilona . Tolnainé.
Január Mór Penyeri Mór.	Torkos Muki Nagy Pál.

Kezdete 7 óra föl érkező.

NYILTTÉR.*

Köszönetnyilvánítás.

El nem mulaszthatjuk — mindazoknak — kik szeretett fiunk, testvérünk, rokonunk

RING OSZKÁR

végtségességén megjelenésükkel mély fájdalomunkat enyhíteni igyekeztek, — különösen az Aradi Ipar és népbank igazgatósága és tisztviselő karának, ugyszintén a nagyszámu részvét nyilatkozóknak, kiknek külön-külön köszönetünket nem fejezhetvén ki — hogy ezuton fejezzük ki leghálásabb köszönetünket,

Arad, 1901. szeptember 9-én.

A gyászoló család.

A II. kerületi fillér-asztaltársaság t. tagjaihoz.

Egy az asztaltársaság t. tagjait igen közölről érdeklő eseményt említek fel, és hozok b. tudomásukra.

E hó 4-én volt néhai Zigori Demeter tagtársunk temetése, az alkalommal a temetéshez a II. k. fillér asztaltársaság tagjai szépszámban zászlónk alatt kivonult, és elkísérte elhunyt tagtársát az utolsó utra, — ennek megtörténte után a tagok a zászlót a körhelyiségbe vissza kísérték. — V. I. elnök pedig elment a halottas házhoz, hogy ott bizonyos temetésidijt és költséget felvegyen.

Alig értek a családtagok a szomorú utról vissza a halottas házba, az elnök az özvegy elé lépve, kérte a kivonulásért járó díjazást.

Mire az özvegy keserűségében azt kérdezte V. I. elnöktől: „Mennyivel tartozom, talán elég lesz 20 frt“, — elnök fejcsóválva aztmondotta, az nem elég, mert nagy volt a költsége, hisz a tagok oly éhesek, voltak hogy alig bírták őket jóllakítani, — erre a következő állítólagos kiadásokkal állt elő, u. m.:

a) a tagok részére étel és italért 14 frt 28 kr.
b) 2000 meghívó (800 tag részére) 8 frt — kr.
c) e célra egy új pecsétnyomó . 6 frt — kr.
d) bemondónak 8 frt — kr.

Összesen 26 frt 28 kr.

igy láthatja asszonyom, hogy 20 frt nem elég, adjon legalább 30 frtot.

Az özvegy, hogy a követelést nyakáról eltávolítsa, 20 frt készpénzéhez még kért 10 forintot köicsön és átadta a 30 frtot V. I. elnöknek, ki a kapott pénzt zsebre vágván, azzal távozott.

Most pedig bátor vagyok a következő kérdést intézni a t. tagtárs urakhoz:

1. Helyeslik-e az elnöknek azon eljárását, hogy akkor, midőn az asztaltársaság szolidáris kötelezettségéből kifolyólag ily szomorú funkcióra kivonul, minden megbízás nélkül díjt követeljen és oly számlákkal álljon elő, mely kiadások eszközzésére előleges megbízatása az asztaltársaság részéről nem volt?

2. Kérem, igaz-e, hogy a temetésre megjelent tagtárs urak ez alkalommal oly éhesek voltak, hogy alig győzte az elnök önöket jóllakítani?

3. Nincsen-e és nem lett-e ez által az asztaltársaság jó hírnevén és tekintélyén esorba ejtve?

Ha igen, gyűljünk össze e hó 15-én d. u. 4 órakor a Kelemen-téren levő Szabó István-féle vendéglőben és beszéljük meg ott, hogy az elnökkel szemben jövendőre milyen állást foglalunk el és hogy köszönrüjünk ki az asztaltársaság jó hiraevén ejtett csorbát.

Institoris János,
alelnök,

és több tagtárs nevében.

* Az ezen rovat alatt közlöttekert nem vállal felelőseget a szerk.

A világosi kerület választó közönségéhez.

Tisztelt Polgártársaim!

A képviselőház feloszlásával elérkezett azon időpont, midőn egészséges alkotmányos élet mellett, a választási mozgalmak az egyes kerületekben megindítandók.

Minden időnkivüli mozgalom, eltekintve egyes kivételes esetektől, a közönség politikai nyugalmanak egyéni czélok kedvéért való megzavarására vezet. Midőn a választási mozgalmak megindításának ezen — nézetem szerint — egyedül helyes ideje elérkezett, kötelességemnek tartom Önökkel szemben magatartásom tekintetében beszámolni, bizalmukat megköszönni és önöktől miat képviselő elbucsuzni.

E bucsuzással épen a fentebbi okok miatt vártam mostanig, bár megtámadott egészségi állapotom miatt a politikai élet küzdelmeitől való visszalépésre már régebben elhatároztam volt magamat. De hát, mint említém, súlyos és fontos ok nélkül helytelennek tartottam volna a kerület nyugalma egy időközi választás izgalmival megzavarni. Így most mondok önöknek egy szívélyes Istenhozzádot, mely alkalommal — ha megengedik — megemlékezem még pár szóval a multról és néhány szót ejtek a jövőre nézve.

Az elmúlt országgyűlési ciklus nem termelt sokat, nem alkotott törvényeket, melyek hosszú időre irányt szabnának a nemzet életének. Nem tette ezt, nem tehette. Nem tette, mert a saját kebelében felmerült kiengesztelhetetlen ellentétekből kifejlődött obstructió hosszú időre lekötötte erejét. Nem tehette, mert az osztrák parlamentáris viszonyok egyik legfontosabb feladatának, az Ausztriával való igazán alkotmányos és tartós kiegyezésnek létesítését lehetetlenné tették. A törvényekről, melyeket még is alkottunk, — hiszen ősmertik, — nem kívánok részletesen szólni. Nagyjában és általában óhajtanám csak a képviselőház működéséről véleményemet megmondani.

En az 5 évi ciklus működését két részre osztanám; az első, mely báró Bánffyval vissza lépéseig terjedt, volt a látszólagos meddőség, a harc korszaka, — Széll Kálmán miniszterelnökségétől kezdve számít a béke, a törvényalkotás időszaka.

Midőn öt év előtt Önök képviselővé választani kegyeskedtek, a szabadelvűpárt első fontosságú feladatának látszott, — és az is volt, — hogy a legutolsó és a legkifejettebben szabadelvű alkotását az egyházpolitikai törvényeket, a retrograd irányok ellenében megvédje és pedig megvédje oly erővel, oly hatásosan, hogy általános meggyőződésé váljék, miszerint az egyházpolitikán kívül a kormányzat és törvényhozás minden ágában a szabadelvű irányzat véglegesen meggyökeredzett és az ellen minden nyílt és határozott támadás politikai öngyilkosság.

Mert akkor még ezt nem tudták, nem is hitték! De az, hogy a szabadelvűpárt zászlója alá, akkortól maig annyi harcos gyülekezett, hogy revízió és hasonló retrograd jelszavak ma sokkal kevésbé használatosak, — hogy az

egyház politikai alkotások megváltoztathatatlan-ságába vetett hit igazán meggyökeredzett, hogy a liberalizmus ellenségei, a néppártot kivéve nem szeretik többé nyíltan hirdetni tanaikat: erős hitem szerint annak a kétségbeesett, a végtelenségig vitt küzdelemnek köszönhető, melyet br. Bánffy vezetése alatt a házszabályok hiányos volta által lekötött kezű többség vívott az obstructió veszedelmes fegyverével szintén a végtelenségig küzdő kisebbség ellen. Ha br. Bánffy vezetése alatt semmit sem alkotott volna a szabadelvűpárt, — pedig előkészítette a későbbi törvényeket és alkotott is, — én úgy vélem, maradandó érdeme a harc ama korszakának az, hogy dokumentálta, — megcáfolhatatlanul bebizonyította, miszerint államférfit buktatni, pártszervezetet szétroboantani lehet ugyan, de politikai irány, mely a szabadelvű áramlattal nem uszik, sikerre Magyarországon nem számíthat. Ez a gyümölcse annak a küzdelemnek, annak a látszólag meddő korszaknak, melyet a szabadelvűpártnak br. Bánffy vezetése alatti harca tölt be.

Önök engem Bánffy báró programja alapján, az ő és kormánya támogatására, az én határozott szabadelvű nyilatkozatam után választottak képviselővé, és én úgy vélem, hogy visszaéltem volna az Önök bizalmával, nem feleltem volna meg sem az Önök akaratának, sem népképviselői kötelességemnek, ha jobb meggyőződésem ellenére, bármi tekintet által is vezetve, nem tartottam volna ki törhetetlenül pártunk akkori vezére mellett, mindaddig, a míg visszalépve, ő maga nem hatalmazott fel arra, — hogy ugyanazon eszmék szolgálatában, csak más vezér alatt és más módok mellett teljesítsük feladatunkat. A vezér elesett — a zászló megmaradt — A szabadelvűpárt Széll Kálmán miniszterelnökben új vezért talált, kinek tapintatos keze, anélkül, hogy az elvekből egy hajszálnyit is feladott volna, elcsendesítette, a parlamenti élet rettenetes viharát és egyesítette termékeny alkotásra a törvényhozás oly majoritását, a milyent Magyarország még nem ősmert. A miniszterelnök érdeme első sorban, másodsorban pedig a magyarnemzet politikai érettségének és képességének jele, hogy akkor, mikor már-már kétségbeestek a magyar parlamentarizmus felett — hogy akkor — sok egyéni hiúságot félretéve, sok egyéni érzékenységet eltompítva, közreműködött minden párt, mondhatni minden egyén arra, hogy a magyar törvényhozás újból alkotásra, tette képes legyen. Ugyanezen korszak — a pactum korszakának szülöttje — egy új irány, mely a közéletben fokozottabb tisztességet, becsületet, szóval nagyobb erkölcsi tisztaságot óhajt létesíteni. Ennek az iránynak kifejeződése a két törvény, a választásokról és a képviselői összeférhetlenségről. Mindketten, ha azt vesszük tekintetni, hogy mit céloznak, rendkívüli sikert jelentenek. Jelentik azt, hogy megvan a képviselőházban az a törekvés, hogy a törvényhozás va-

lósággal a nép szabad akaratától bírja mandátumát, jelenti azt, hogy midőn ezen mandátummal a képviselő, mint törvényhozó él, ott valósággal a nemzet javára, nem pedig a maga vagy egyes társulatok nagyobb hasznára éljen.

Fognak-e használni e törvények? Tisztábbak lesznek-e a választások? Elfogulatlanabb, őnzetlenebb lesz-e a képviselő? Őszintén mondván, nem hiszem, hogy ezen törvények hatást gyakorolhatnak, ha maga a közszellem nem alakul át. Soha, semmiféle idejében az emberi faj ősmert történetének, írott törvény az erkölcsöket megjavítani, megnemesíteni nem tudta. Igen, ha a törvény a nemzet valódi közérületének következménye, ha a törvény betűje nem egyéb, mint szövegezése az általános nézetnek, ha a nemzet érületében szabály volt már az, a mit a törvény kimond, akkor igen is, nem lesz pusztán írott malaszt a törvényhozás határozata! A kérdés az: a törvényhozás, a nemzet igaz és szilárd akaratának volt-e kifejezése, vagy pedig ő akart-e a nemzetnek irányt adni, midőn azokat a törvényeket megalkotta? — Ha a társadalom, a nagy közönség, és nem csupán törvény fogja üldözni azt, a ki választói jogát áruba bocsátja, a ki protekciót kér, a ki előny fejében politikai meggyőződését feladja s eladja: akkor fognak a törvények hatni.

Nem akarom azonban a két alkotásnak értékét leszállítani. Mert maga az, hogy a közéletnek a visszaélésektől való megtisztítására törvény alkottatott, — maga az, hogy felmerült ez az óhaj, az a vágy, hogy ez törvényben ki legyen fejezve: a durvább hibáknak elejét fogja venni, a már-már meztelenül előbujni merészelt tisztességtelenséget legalább a rejtőzködésre fogja kényszeríteni; egyszersmind pedig a tisztább, nemesebb törekvéseknek útját felszabadítja. A közéletnek ezen nemesebb irányba való terelése, a parlament akcióképessé tétele, a gyűlölködések megszüntetése s ezzel ildomosabb politikai irány meghonosítása, — egyéb tételes alkotásokon kívül, — a Széll Kálmán aerájának soha eléggé meg nem becsülhető érdemei.

Ő maga, pártunk vezére, a miniszterelnök az ő bölcs belátásával legjobban tudja és őrzi, hogy azzal, a mit eddig tett — pedig az sok — nem oldotta meg meg feladatát, hanem, hogy úgy mondjam, csak megmunkálta, előkészítette a talajt arra, hogy termést adhasson.

Megszüntette a meddő acsarkodást, összegyűjtötte a parlamenti pártok erejét, hogy képes legyen a törvényhozás üres harcok helyett gyümölcsöző alkotásra, képes legyen megfelelni azoknak a feladatoknak, melyeknek sürgős megoldása, vagy melyek tekintetében való állásfoglalás, az országra nézve immár létkérdés.

Ez volt a most feloszlott országgyűlés működése harcban és békében.

En a magam részéről pártunk akkori vezére mellett kitarítottam a harcban hűségesen

a végsőig, de a milyen föltétlenül szilárdan megmaradtam Bánffy báró mellett, *ugy attól a perctől fogva, a midőn programbeszédjével Széll Kálmán a szabadelvűpárt fejévé lett, teljes őszinte törekvéssel igyekeztem támogatni az új kormányt*, s igyekeztem szerény körömben odahatni, hogy az elmúlt idők keserűségéből származó ellentétek elsimuljanak, mert úgy vélem, hogy ez a sok nehézséggel és sok egyéni önmegtagadás árán ujonnan alakult párt egységének és az ő alkotó képességének elengedhetetlen előfeltétele.

Én a magam részéről is — és abban az óriási pártban, mely ma lelkesedéssel tekint a miniszterelnökre, — mindenki meg van győződve, hogy Széll Kálmánnak az igazi hivatása az, hogy azt az egyetértést, a melyet annyi nehézség legyőzése után a nemzet politikai faktorai között létesíteni tudott, fel is használja arra, hogy a megoldásra váró nagy kérdések dolga, mint például közigazgatásunk rendezése, közigazgatásunk szilárd alapokra való fektetése, dűlőre is vitessék.

A közigazgatás rendezéséről nincs mit beszélni, hiszen ez irányban a nézetek igenis tisztáztak már. A közigazgatás kérdései azok, a melyek felé fordul a mind nyomasztóbb gazdasági viszonyok kényszerítő ereje folytán a közérdeklődés.

Hiszen nem lehet feladatomban nekem, ki képviselőjelölt nem vagyok s újból képviselővé lenni nem akarok, programot adni; de még is óhajtanám türelmüket rövid időre igénybe venni azzal, hogy pár szót mondjak arról, mit várok ezen szerintem leglényegesebb kérdésnek, a közigazgatásnak tekintetében az új törvényhozástól. Csak úgy számolhatok be a múlt-ról, ha megmondhatom, micsoda iránynak, micsoda jövőnek véltem alapját megvetni akkor, mikor így vagy amúgy cselekedtem. Hogy a most már néhai országgyűlés munkája ne lett legyen meddő, az Önöktől függ, amennyiben önök a jog megválasztani azokat a képviselőket, kik az előbbi törvényhozás által megvetett alapon hivatva lesznek tovább építeni. A meddő közjogi kérdések, a személyeskedések, s minden az időszerű alkotásokat nehezítő törekvésektől megvan tisztítva a tér; itt az ideje, hogy a szabadelvű párt határozottan megnyilatkozzék a jövőben követendő közigazgatási politika tekintetében. A múlt országgyűlésen még nem lehetett másképp. Meglehetett és meg kellett elégedni a párt vezetőjének azzal a programjával, hogy a közigazgatás terén a termelési tényezők *harmonikus* együttes fejlesztését óhajtja. A jövőre ez nem lehet elég. Elég lehetne talán oly országban, hol közigazgatási tekintetben egyéb igényeket az állammal szemben nem formálnak, mint hogy az a *maguk erejéből fejlődött* közigazgatási ágak harcában esetről-esetre kiegyenlítő befolyását érvényesítse; de ez nem lehet elég mináink, hol az üzleti szellem fejletlen volta következtében a közigazgatás minden terén az államtól várjuk a *kedvelményezést és a tényleges tettet, szellemi és anyagi téren való támogatást*.

Az igények, melyek a közigazgatási élet terén az államtól várják kielégítésüket, határtalanok, az állam anyagi ereje pedig igen korlátolt, s ha az állam ezen igények kielégítése tekintetében sorozatot nem állapít meg, cselekvése csak kapkodás lesz.

A sorozat megállapítása pedig maga egy program. Meg kell — és pedig rövid idő múlva — mondani, hogy a rendelkezésre álló eszközökből mely ága a gazdaságnak, az ipar, a kereskedelem vagy a mezőgazdaság igényei fognak az első sorban kielégítettetni? — Az agrárizmus harcra hívó kürtje már megszólalt, s már visszhangzik az ország a merkantilok és

agrárok hadi zajától. Ne hallgassunk reájok! Azok, a kik ma már harcban állanak, azok a két ellentétes irány szélsőségét képviselik. Lehet, lesz és van, agrár-törekvés, mely minden reakciótól mentes, és viszont a liberalizmus sem monopoliuma a merkantilizmusnak. Ha ugyan lehet merkantilizmusnak elősmerni azt az irányt, mely minálunk ezt a nevet viseli, de melynek képviselői ritkábban az összes kereskedői világ nevében, mint inkább egyes vállalatok, vagy érdekcsoportok javára igyekeznek érvényesíteni befolyásukat. A mit ma és nálunk merkantil-iránynak akarnak feltüntetni, az — tisztelet a kivételnek — semmi egyéb, mint törekvés államsegély mellett — gründolni. Másrészt vannak ma már férfiak és hála az égnek sokan is, kik a mezőgazdaság érdekeit igen a szívükön viselik és teljesen megőrzik amellet szabadelvűségüket.

Ez a program, melynek talaját a múlt országgyűlés előkészítette: a mezőgazdaság érdekeinek istápolása szabadelvű alapokon.

Közigazgatási helyzetünk oly nyomasztó, a társadalom minden osztálya, a termelés minden ága annyira telve van panasszal, a megélhetés mindenkire nézve oly nehéz, hogy nem tuzok, ha azt mondom, hogy gazdaságilag válságban vagyunk; oly válságban, melynek súlyát hosszú ideig elviselni nem bírjuk.

Égető szükség a gazdasági pangás megszüntetése, a pénz forgalmának meggyorsítása. És most egy percet sem szabad vesztegetnünk többé, mert sürgős, égető sürgős a segítség szüksége; nem szabad oly közigazgatási politikát üznünk, mely bármily dus gyümölcsöt teremne is, kétséges, hogy anyagi erőnk kitarthatja-e addig, míg terveink és intézkedéseink eredményeit élvezhetnők.

Ezért nem szabad merkantil politikát csinálnunk, nem a szabad gazdaságunk alapját ipar- és kereskedelemben keresnünk, tehát a termelési ágak közül azokban, melyeknek felvirágzásához szükséges tényezők közül egygyel sem rendelkezünk. Nincs tengerünk, a Dunát kivéve nincs folyamunk, mely a kereskedelemnek természetes utat nyitna, nincs tőkénk, — hisz oly szegények vagyunk, — mely vállalatokban keresne elhelyezést; nincs begyakorolt ipari munkásunk, és végül és főképpen nincs a magyarban kereskedelmi szellem. Semmink sincs, ami kifejlett ipar- és kereskedelemnek alapját képezhetné; mindent teremteni kellene. De meg van mindenünk, amivel mezőgazdaságunkat magas fokra lehetne emelni. Van földünk, melynek termő ereje párját keresi, terem borunk, búzánk, melyek természetes kiválóságra versenyen felül állanak ma is, köznépünket minden hajlama a földművelésre készíteti, intelligens osztályunk legkedvesebb foglalkozása a mezőgazdaság. Nyers terményeink helyt állanak az európai piacon mindenütt, ipari terményeink közül egy sem. Ily körülmények között, mikor a megteremtendő iparnak fogyasztói a mezőgazdák, — s jól jegyezzük meg ez az ország lakosságának 68%-a — szegénységük folytán vásárolni képtelenek, mikor tehát a mi kezdetleges iparunk a belföldi fogyasztók vásárlási erejének gyöngesége miatt, kezdetlől fogva exportra volna utalva: ily körülmények között azt mondani, hogy ipart és kereskedelmet, — mely még nincs — teremteni kell, hogy fogyasztója legyen a mezőgazdaságnak, — mely már meg van — abszurd politika.

Gazdasági életünk pangásán alaposan — és a mi földolog — *gyorsan* csak úgy segíthetünk, ha mezőgazdaságunkat, mely még a mostani súlyos viszonyok között is életképes, az összes rendelkezésre álló erők segítségével oda neveljük, hogy az lehessen nemzeti vagyonosodá-

sunknak szilárd alapja. Az ezen alapon termelt és fejlesztett szellemi és anyagi erőkből a termelés többi ágát is fent lehetne tartani. A mezőgazda vagyonosodása, vásárlási erejének növekedése előfeltétele az iparos boldogulásának, különösen elengedhetetlen föltétele a kisiparos megélhetésének, ki semmi körülmények között sem boldogulhat, kinek föltétlenül tönkre kell mennie, ha a lakosság 68 %-ának, a földművelőknek, az ő fogyasztójának vásárlási ereje csökken.

Elhiszem! Egy nagy iparvállalatot, exportra való termelést, állami segélylyel egyes gyárat lehet alapítani és fenttartani, bármily sanyaru mezőgazdasági állapotok mellett is, de *sehol és soha, még Angliát, Németországot, Franciaországot nem véve ki, az iparnak mesterséges fejlesztését nem kezdték meg előbb, mint a mig az ország mezőgazdasága magas — a korszakhoz arányitva magas — fokot el nem ért volna*,

Ott és azokban az országokban pedig a mesterséges ipar-fejlesztésnek sokkal jobban kedveztek a körülmények. Hamis tehát az a tétel, hogy az ipar és kereskedelem fejlesztésével — pedig így vallják — kell megteremteni a mezőgazdasági termények fogyasztóit; fordítva áll az igazság: a mezőgazdát kell abba a helyzetbe hozni, hogy megnövekedett vagyoni erejével támasza lehessen a fejlesztendő iparnak.

Ezek agrár elvek, s ezek azért nem zárják ki a szabadelvűséget. Ezek mellett lehet pl. a legszabadelvűbb birtok-politikát üzni, lehet oda törekedni, hogy a kötött birtok kevesbedjék, s ha állagában nem is változik, a termő Alföldről oda szoruljon, a hol helye igazán van, az erdőbirtok felé. Ezek agrár-nézetek, s nem szükséges a kereskedelem és ipar nehezítését kárát kivánni, mikor azok teljesítését óhajtjuk,

Fejlődjék, gyarapodjék minden ága a közigazdaságnak, de az államnak rendelkezésül álló erejét fordítsuk első sorban a mezőgazdaság javára, melytől népességünk nagy többsége él, mely vagyonunknak, forgalmunknak egyedüli szilárd alapját képezi. Sem egy, sem több, sem száz vállalat érdekében ne tegyünk olyat, miből a mezőgazdaságra kár háromolhatnék, mert nemzeti vagyonunk alapja a föld s a munka, mely azt termővé teszi. Magyarország boldogulásának, fenntartásának két létfeltétele van: az egyik a nemzet anyagi erejének növelése. Erre szolgál a jó és céltudatos gazdasági politika, s ez szerintem az, mely a földmunkának vagyoni erejét emeli. A másik a szabadelvű politikai irány fenntartása, mely nélkül ezen sok nyelvű, sok felekezeti ország polgárai, a haza egyenlően édes gyermekeiként nem ismerhetnék fel egymást.

Ha önök uraim bizalmukat a képviselőválasztásnál oly férfiúnak ajándékozzák, ki szívének és eszének teljes erejével hajlandó megkötönni, ki közigazgatási politikájában a *földművelési érdekek reális alapjából indul ki*, s e mellett törhetlenül híve a *szabadelvű iránynak*, akkor oly képviselőt fognak felküldeni a törvényhozásba, ki hivatva lehet előmozdítani azon czélok elérését, melyekért a volt országgyűlés nehéz körülmények között harcolt és áldozatok árán békét kötött. A harcot vívtuk az elért szabadelvű intézmények biztosításáért, a békét pedig azért kötöttük, hogy törvényhozásunk zavartalanul szentelhesse idejét a nemzet szellemi és anyagi állapota javításának.

Isten áldása legyen hazánkon és annak hű polgárain!

Igaz hívők

Takácsy Sándor.

Meghívás.

Világos hegyközsége 1901. évi szeptember hó 18-án délelőtti 9 órakor a hegyközségi iroda helyiségében a szüret határidejének megállapítása tárgyában

hegyszéki közgyűlést

tart, melyen résztvenni az érdekelt t. szőlőbirtokosok tisztelettel meghívottnak.

Világos, 1901. szeptember 8-án.

1198

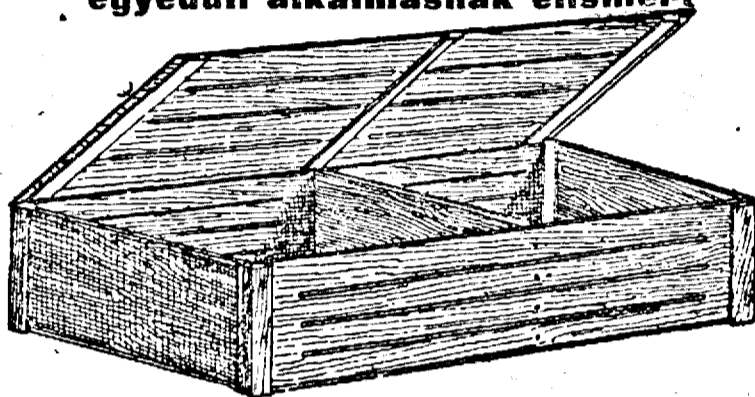
A világosi hegykapitányság.

MUNK II. és FIAI

gőzfűrész-, parkett-, hordó-, láda- és faárugyár,
szakács, szlatina és madrizestyi uradalmak,

Maros-Szlatina, Arad m.

Ajánlják szőlő- és egyéb gyümölcs szállítására kitünően bevált
egyedüli alkalmasnak elismert

szabadalmazott farekeszeiket.

Fagyapot minden rekeszhez ingyen!

Képviselő Arad részére:

Schäffer Henrik, Andrassy-tér (Bing-ház.)

Telefon 208. sz.

922

Jelentékeny szállítási díjkedvezmény!

Jelentékeny szállítási díjkedvezmény!

Vérszegénység, sápadtság, ideggyengeség

ellen

biztos hatású gyógyszer felnőttek, valamint gyermekeknek

az

Kellemes ízű! **Umbertó** Nem keserű!

China-vasbor.

Az Umbertó-bor China és vasat, e két leghathatósabb gyógyszert a legjobb minőségű borban feloldva kellemesen adagolva tartalmazza, mely erejénél és kellemes ízénél fogva a gyógyulást nagyban elősegíti.

Vérszegények, különösen hölgyek, sápkóros gyermekek, valamint gyöngéikedők és lábadozók ne mulasszák el egyszeri kísérettel meggyőződni e kiváló gyógybor hatásáról. — Az **Umberto** China-vasbor egyszersmind gyomorerősítő, sőt vérszegény betegeknek egyellen étvágygerjesztő és kitünően emészthető gyógyszernek bizonyult.

Egy félliteres üvegnek ára 1 frt 20 kr.

Nyilatkozat.

Tek. Hajós Árpád urnak Arad. Örömmel értesitem, hogy Umbertó china vasbora betegeimnél, különösen ideggyengeknél, neurastheniában szenvedőknél meglepő jó hatással volt.
Szeged, 1901. február 10.

Tisztelettel
Dr. Zápori Nándor.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél Budapesten.

Délmagyarország részére egyedüli

Hajós Árpád

gyógyszertárában az „Isteni gondviseléshez”

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

A közelgő iskola idényre

ajánljuk legjobb minőségű

fehérneműinket

leányka és fiuk részére.

Az idény előrehaladottsága miatt a legújabb és legjobb

mosó krettonok, zeffirek, delain és piquék

mérsékelt árban kaphatók.

Maradékot pénteken délután félárban.

ROSENBLÜH H. és TÁRSA

Arad, Szabadság-tér és Forray-utca sarok.

Nagy választék szőnyeg-, függöny-, paplan- és matraczokban.

Városi és megyei telefon 206.

Ifj. Haggenmacher Henrik

Arad, Karolina-utca 7.

Budafok-kőbányai sörfőzde aradi sörfőzde-
tára ajánlja

Dr. Telbisz János kir. keresk. törv. hit.
vegyész ur által elősmert legkellemesebb
üditő és tápláló

Góliát maláta-sörét

saját töltésű palackjaiban.

Különösen mell- és gyomorbetegségek figyelmébe!

Dr. Telbisz János kir. ker. törv. hit. ve-
gyész ur nyilatkozata:

„A Haggenmacher-féle Góliát maláta-sört
vegyvizsgálatom alapján főleg magas extract
és maláta cukor (maltase) tartalma követ-
kezében a legkitünőbb maláta-sörök közé
sorozom“ 1080

Jó minőségű könnyen kezelhető

borsajtók eladók

míg a készlet tart 1184

Panker Viktor

épület és műlakatos üzletében Arad,
Fácán-utca 6. sz. Továbbá elvállal
minden ezen szakba vágó munkák ki-
vitelét, u. m.: Takarék tűzhelyek, sir-
és folyosó kerítések, görredőnyök, sza-
badon álló vaslépcsők, szabadon álló
csigalépcsők kovácsolt vasból, vas-
ajtók, vasablakok, ajtó és ablakvasalá-
sok bármely kivitelben, jutányos ár,
pontos kiszolgálás, szolid izléses munka.

Nedves falszáritásra vasokosarak
napi-díj mellett bármikor kaphatók.

Kiadó!

Sarok-üzlethelyiség

József Főherceg-ut 12 sz.

Fodor és Reisinger-féle házban.

Ugyanott egy nagy

souterrain helyiség is

f. é. november 1-től. 1199

KOCH DÁNIEL

kerékpár és varrógépraktár, villanyos csengő
berendezési intézet.

Deák Ferencz-utca 42.

Nagy javító-műhely!

Mindennemű

kerékpárok és varrógépek

kedvező fizetési feltételek mellett
kaphatók. 665

Hirdetmény.

Közhirre teszem, hogy Arad sz.
kir. város igazoló választmánya a
törvényhatósági bizottságban 1902
évben szavazattal bíró legtöbb adót
fizetők névjegyzékének összeállí-
tása céljából f. évi szeptember hó
16-án d. e. 10—12 óráig és szept-

tember hó 17-én d. u. 8—5 óráig
Lőcs Rezső aljegyző hivatalos he-
lyiségében (földszint, az adóügy-
osztály mellett) ülést tart.

Felhívom mindazokat, akik az
adó kétszeres beszámításának az
1886 XXI. t. cz. 26 szakaszában

biztosított kedvezményét igénybe
venni kívánják, hogy ebbeli óha-
jukat az igazoló választmány előtt
írásban vagy szóval bejelentsék.

Arad 1901. évi szeptember hó 10.

Szalay Károly s. k.
igazoló választm. elnök.

„ZÖNYEGHÁZ“
MEGNYILT.

„ZÖNYEGHÁZ“
MEGNYILT.

„ZÖNYEGHÁZ“
MEGNYILT.

„ZÖNYEGHÁZ“
MEGNYILT.

„ZÖNYEGHÁZ“
MEGNYILT.

Arad, Neuman-palota

„Hungária“ kávéház mellett.